

KØN, KULTUR & POLITIK

KVINDEN & SAMFUNDET

Dramaet om
DET FORSVUNDNE PERSPEKTIV

undskyld.. øhm, hvor er
kønspektivet?

HIVER I NU
DEN GAMLE
KÆLLING
FREM IGEN!?

Er der NOGEN, der har
set kønspektivet?

*hvem er det nu lige
kønspektivet er?*

tema: velfærd & køn
debat: kommunalvalg 2005

ÅRGANG 122 NR. 1 FEBRUAR 2006

Dansk Kvindesamfund arbejder for fuld ligestilling af og ligestilling af kvinder og mænd, så de på lige vilkår kan gøre deres indsats i hjem, erhverv og det offentlige liv

KVINDEN & SAMFUNDET

Februar 2006 - 122. årgang
www.kvindenogsamfundet.dk

Udgiver: Dansk Kvindesamfund
Niels Hemmingsensgade 10, 3.sal
1153 Kbh. K. Tlf. og fax: 33 15 78 37
Internet: www.kvindenogsamfundet.dk
E-mail: danskkvindenogsamfund@mail.dk

Medlemskab af Dansk Kvindesamfund inkl. abonnement på Kvinden&Samfundet koster 450 kr./år, studerende 300 kr./år, B-medlemskab (kun Kvinden&Samfundet uden medlemskab) 250 kr./år
Udgivet med støtte fra Hulda Pedersens Legat og Tuborgfondet

Redaktør (ansvarshavende):
Buffy Lundgren
Redaktøren forbeholder sig ret til at forkorte og redigere i indsendte indlæg
Kvinden&Samfundet udkommer i ordinær udgave 4 gange årligt: februar, juni, september og december
Desuden udkommer et landsmødenummer i april

Næste nummer udkommer i april 2006
Vejledende deadline er 6. marts 2006
Indlæg kan sendes som vedhæftet fil eller på diskette til:
Kvinden&Samfundet
Niels Hemmingsensgade 10, 3.sal,
1153 Kbh. K.
E-mail: danskkvindenogsamfund@mail.dk
Annoncer optages efter aftale

Design og layout:
Erhard

Repro og tryk:
Reklameholdet, Jylland - Filipsen
Dalbyvej 93
6000 Kolding, www.filipsen.com
ISSN: 0106-5084
Trykkes i 1400 eksemplarer

Bladets leder udtrykker Dansk Kvindesamfunds holdninger. Øvrige artikler i bladet er ikke nødvendigvis i overensstemmelse med foreningens synspunkter

Forsideillustration: Louise Vind Nielsen
www.uglydots.dk

Kære læser

Velkommen til et nyt år med Kvinden&Samfundet.

Jeg hedder Buffy Lundgren. Nogle af jer har mødt mig som styrelsesmedlem. Nu står jeg som den nye gæsteredaktør og er stolt af at få muligheden for at føre Kvinden&Samfundet (K&S) videre. Jeg er uddannet socialantropolog med speciale i mangfoldighedsledelse, og har arbejdet som researcher og konsulent.

Dette blad er blevet til i et samarbejde med Charlotte Ferslev Møller, som har været min medredaktør og har stået for planlægning og redigering af bladet. Charlotte er sekretariatsleder i Dansk Kvindesamfund.

Danmark står foran store forandringer. Det er blevet forudsagt, at Velfærdskommissionens anbefalinger bliver forårets største debateme. Den nuværende regering har nedsat en velfærdskommission for at udforske, hvordan den danske velfærdsmodel kan overleve og konkurrere globalt i fremtiden. Desværre fremgår det af rapporten, at Velfærdskommissionen har tabt sine kønsbriller. Årets første K&S står derfor klar til at belyse og uddybe mange af de oversete emner.

Temaet er denne gang Velfærd og køn. Den røde tråd gennem hele nummeret er balancegangen mellem lighed og forskellighed i dagens danske demokrati. Artiklerne fremhæver den mangfoldighed, der findes i Danmark, men som nemt overses, når der skal udarbejdes politik. Man kan sige, at vi lever i en tid, der er præget af kønsblindhed, og hvor vi samtidig er delt op i to lejre: "danskere" og "indvandrere". Vi bliver derfor udsat for en forenklet debat. Ved at se på forskellige kvinners forhold til velfærdsstaten gør K&S op med denne tankegang: ældre kvinder, etniske minoritetskvinder og enlige mødre er i fokus. Mændene slipper heller ikke, for en gangs skyld.

Debat handler i dette nummer om Kommunalvalget 2005. Aalborgkredsens Helle Algreen-Ussing giver stemme til feministernes frustrationer over stigningen på 0,5% i kvinderepræsentationen i artiklen "Ligestillingens honningland". Bagefter kommer undertegnede med konkrete bud på, hvordan det måske kan opnås, og jeg håber, at DKs medlemmer vil være med til at presse partierne til at gøre noget ved snakken.

K&S byder desuden på kredsnyt, debatindlæg og boganmeldelse. Vel mødt på Landsmødet 2005 den 22.-23. april i Fredericia. Tilmeldingsblanket og program finder du her i bladet.

God læselyst!

KVINDEN & SAMFUNDET & INDHOLD

Velfærd og køn

Er kvinder en underskudsforretning?

Af Anette Borchorst og Jørgen Goul Andersen

Send mændene på barsel og styrk velfærdsstatens husholdningsbudget

Af Franz Cybulski

Enlige mødres økonomiske og sociale situation

Af Henning Hansen

Velfærdskommissionen fastholder etniske minoritetskvinder som ofre

Interview med Uzma Andresen

Af Buffy Lundgren

Kønsforskelle i tilbagetrækningsmønstre og pensionisters levevilkår

Af Per H. Jensen og Jørgen Goul Andersen

Kommunalvalg 2005

Ligestillingens Honningland

Af Helle Algreen-Ussing

Der skal handling til!

Af Buffy Lundgren

Landsmøde 2006

Kredsnyt

Amnesti til voldsudøveren?

Af Birgit Rasmussen

Den kønnede magt

Af Edith Hansen

Af Karen Hallberg

4 TEMA

7

9

11

15

19 DEBAT

21

23 DANSK KVINDESAMFUND

24

26

27 DEBATINDLÆG

29 BOGANMELDELSE

32 LEDER

Er kvinder en underskudsforretning?

- Velfærdskommissionens kønsperspektiv og mangel på samme

*Af Anette Borchorst og
Jørgen Goul Andersen*

"Kvinder koster kassen" lød forsideoverskriften i den ålborgensiske gratisavis 10 minutter d. 14. juni 2004 med mellemrubrikken: "Velfærdsregning: Kvinders barselsorlov, lavere løn og længere levetid gør dem dyre i drift for samfundet; mændene betaler".

Artiklen var baseret på Velfærdskommissionens beregninger, der viser, at en nyfødt pige i gennemsnit vil modtage 2,4 millioner mere fra det offentlige, end hun betaler i skat, mens en nyfødt dreng vil betale 0,8 millioner netto gennem sit liv (2004: 381f.). Tallene blev også brugt i en figur under overskriften "Mændene tager slæbet", i tilknytning til et analysebidrag af Velfærdskommissionens sekretariatschef, Lars Haagen Pedersen, i Politiken 18.9. 2005.

Alt efter temperament kan man græde eller le over sådanne betragtninger og glæde sig over, at kvinderne ikke længere er husmødre. I så fald ville den kvindelige halvdel af befolkningen jo have været et rent fallitbo! Men det er et glimrende

eksempel på, hvor absurde betragtninger man kan forledes til, hvis man glemmer at se på sammenhængen mellem velfærdsstat, køn og kvindernes ændrede placering i samfundet.

Kønssynsvinklen har været underligt fraværende i hele velfærdsdebatten. Det kan undre, for selv om man kan trække på smilebåndet af beregningerne, så er blindheden over for køn bestemt ikke uskyldig.

For det første fører det til alvorlige fejldiagnoser af velfærdsstatens udfordringer. Og for det andet er der den realitet bag tallene, at stort set overalt, hvor velfærdsreformer kan "gøre ondt", vil det navnlig ramme kvinderne. Kvinder har højere arbejdsløshed og går hyppigere på førtidspension og efterløn. De optjener også mindre arbejdsmarkedspension og bliver derfor mere afhængige af folkepension, varmehjælp og boligydelse osv. Reformer i forlængelse af kommissionens analyseoptik vil næsten uundgåeligt gøre den danske velfærdsstat mindre "kvindevenlig" end i dag.

Mens udgifterne til kvinderne hos velfærdskommissionen fremstår som en "omkostning", regnes de internationalt mere for en "investering". I en EU-rapport, som blev udarbejdet i forbindelse med Lissabon-topmødet i 2000, pegede man på kvinde- og børnevenlige politikker så som billige daginstitutioner, fleksible orlovsordninger og ret til fridage ved børns sygdom som én nøgle til at gøre EU til verdens mest konkurrencedygtige økonomi. Det ville øge kvinders beskæftigelse, øge fertiliteten, sikre bedre udnyttelse af talentmassen i samfundet og modvirke fattigdom - ud over naturligvis at fremme ligestillingen.

Forskellen i synsvinkel kan næsten ikke være større. Akkurat som Velfærdskommissionen så EU-ekspertgruppen også aldrig og globalisering som centrale udfordringer. Men mens EU's ekspertgruppe pegede på velfærden som en del af løsningen, fremstår velfærden hos Velfærdskommissionen mere som en del af problemet.

Bortset fra en meget "akademisk" første del af Velfærdskommissionens første analyserapport, hvor medarbejderne i sekretariatet har forsøgt at læse sig lidt ind på litteraturen om velfærdsstaten, er Velfærdskommissionens arbejder stort set støvsuget for overvejelser om køn. Det gælder sågar den rapport fra 2005, hvor man sammenligner med andre lande. F.eks. får kommissionen ikke gjort opmærksom på, at Danmark allerede før 1980 opfyldte det benchmark for kvinders beskæftigelse på 60 pct., som EU har opstillet for år 2010.

Den blinde vinkel: Forkert diagnose af "Velstandsdilemmaer"

Helt galt går det i kommissionens fjerde rapport fra november 2005, hvor der argumenteres for, at problemerne i virkeligheden er endnu værre. I kommissionens eget regnestykke har man nemlig antaget, at arbejdstiden forbliver uændret, og at den offentlige service kun vokser i takt med BNP. Begge dele er for optimistiske, for hidtil er den offentlige service vokset hurtigere end BNP, og arbejdstiden er faldet. Begge dele skyldes den større velstand, hævdes det, og derfor står velfærdsstaten i et kæmpe "velstandsdilemma".

Det kan jo lyde plausibelt. Men der er ingen dokumentation for, at velstanden er årsagen, og havde man været opmærksom på køn, ville man utvivlsomt have nået en anden konklusion.

Velfærdskommissionen påpeger korrekt, at udgifterne til velfærds-service er vokset fra 13,3 pct. af BNP i 1971 til 17,8 pct. i 2001. Det forklares med to klassikere i økonomisk teori: Når velstanden stiger, vil forbrugerne

efterspørge mere service, og pga. lav produktivitetsstigning vil denne service blive relativt dyrere.

Det sidste er korrekt. Men antagelsen om stigende serviceefterspørgsel er problematisk. F.eks. er forbruget af computere mangedoblet, men der er en naturlig grænse for, hvor ofte man kan gå til frisør. Noget lignende gælder børnepasning. Så længe der kun er pladser til halvdelen af børnene, er der et uimodståeligt udgiftspres for at fordoble antallet af institutionspladser. Men når dækningen er 100 pct., vil der så være lige så stærkt pres for at proppe dobbelt så meget personale i institutionerne? Næppe. Væksten fremover vil snarere følge væksten i BNP.

Er der ét område, hvor efterspørgslen måtte ventes at stige uforholdsmæssigt med velstanden, så er det inden for sundhedsvæsenet. Ikke desto mindre var sundhedsudgifternes andel af samfundsøkonomien i Danmark den samme i 2001, som den var i 1972/73 - og lavere end i 1981. Forklaringerne er bl.a., at dyr ny medicin over årene ender som billig kopimedicin, og at indgreb med tiden ofte bliver langt mere skånsomme.

Stigningen på uddannelsesområdet er lidt større. Men her er drivkraften vel mere samfundets behov for at investere i uddannelse, end det er individuel forbrugsefterspørgsel. Desuden har væksten siden 1972/73 faktisk været forbløffende lille, målt i pct. af BNP.

Faktisk kan man læse i Velfærdskommissionens egne tabeller, at det mest er omsorgsudgifterne, der er steget. Det hænger sammen med, at

man i Skandinavien har valgt at lade staten overtage en stor del af kvindernes omsorgsarbejde for børn og ældre, ikke mindst af økonomiske grunde, for at udnytte kvindernes arbejdskraft.

Det er et kæmpe fremskridt, hvis Velfærdskommissionen omsider har opdaget, at det er serviceudgifterne og ikke overførselsindkomsterne, det er svært at styre. Men den tager fejl af drivkræfterne.

"Velstandsdilemmaet" fortøner sig også, når vi anlægger et kønsperspektiv på arbejdstiden. Det lykkes Velfærdskommissionen totalt at overse sammenhængen mellem kvindernes erhvervsarbejde og den faldende arbejdstid. Den er ellers til at tage og føle på. Det er velkendt, at kvindernes erhvervsdeltagelse eksploderede 1965-1980, hvor gifte kvinder kom ind på arbejdsmarkedet. Men man glemmer undertiden den anden eksplosion fra 1980-2000, hvor de gifte kvinder groft sagt gik fra deltid til (næsten) fuldtid. Det er nærliggende at se den kortere arbejdstid i forbindelse med denne udvikling, mere end som en effekt af velstanden. Opgjort på husstandsbasis leverer de danske familier et ganske imponerende erhvervsarbejde, når det gælder årlig arbejdstid.

Det er der også behov for. Den skandinaviske velfærdsmodel kræver megen arbejdskraft. Derfor er det relevant at advare om, at kortere arbejdsuge eller længere ferie vil være et problem for velfærdsstaten. Men netop ud fra en økonomisk betragtning er den hidtidige udvikling i arbejdstiden en succes og ikke et problem.

Fertilitet og globalisering

Arbejdstiden er også en social succes. Fattigdommen mindskes, og et samfund med to indkomster pr. husstand skaber også markant større lighed. Men succes'en skal navnlig måles på fertiliteten. Den hæfter kommissionen sig ikke ved, fordi man hurtigt når frem til, at højere fertilitet ikke vil afhjælpe velfærdsstatens finansieringsproblem. Dels fordi velfærdsstaten iflg. beregningerne har "underskud" på sine borgere over livsforløbet og derfor kun får det værre af at blive tilført flere borgere, dels fordi børnefamilier er dyre i den danske velfærdsmodel, sammenlignet med andre lande.

Men et eller andet sted er dén betragtning naturligvis også absurd. Man kan illustrere det ved at sætte fertiliteten til nul. Det ville jo i hvert fald i perioden frem til befolkningens uddøen give et ældreproblem. Og når Danmark rammes langt mindre af aldringen end de syd- og mellem-europæiske lande, hænger det ikke alene sammen med, at folkepensionen er meget lav, men også med en langt mere gunstig aldersfordeling fremover, fordi man i mange andre lande har haft 20-30 års "fødselsstrejke". I øvrigt fejlvurderer Velfærdskommissionen fertiliteten fremover. Den antages at falde til 1.54 i 2050 for danske kvinder - noget lavere end i dag. Men fertiliteten vil utvivlsomt stige. Statistikens tal underdriver nemlig den faktiske fertilitet, fordi fødslerne udsættes. For 30 år siden var de 20-24 årige den mest fertile gruppe; i 2004 var det de 30-34 årige. Reelt ligger fertiliteten i dag stadig omkring 1.9.

At den danske velfærdsstat, målt på

udgifter, har den mest familie- og børnevenlige politik af alle, forbigås også totalt i forbindelse med diskussionen om globaliseringspresset. Nu er det tvivlsomt, om unge mennesker flytter ud fra økonomiske motiver - i så fald ville der være flere studerende i Aalborg og Odense og færre i København! - men unge familier har typisk slet ikke noget økonomisk motiv til at flytte til lande, hvor skatten er lavere. Det har de midaldrende oftere - men de flytter sjældent.

I stedet for - formentlig utilsigtet - at fremstille kvinder som en underskudsforretning burde Velfærdskommissionen have fremstillet de familie- og børnevenlige politikker som en investering og som en medvirkende forklaring på styrken i dansk økonomi.

Man kunne også have forventet af en "Velfærdskommission", at den ville tage fat på nogle af de mest åbenbare skævheder i den danske velfærdsstat, hvor kvinder stilles dårligere end mænd - på nogle områder endda mere end i de lande, vi normalt sammenligner os med. Det gælder ikke mindst skævhederne på pensionsområdet. Afviklingen af folkepensionssystemet til fordel for et system, hvor arbejdsmarkedspensioner bliver ryggraden, forhindrer en "pensionsbombe" i Danmark. Men den stiller kvinder dårligere end mænd. Der må ganske vist ikke diskrimineres mellem mænd og kvinder inden for den enkelte pensionskasse. Men på et kønsopdelt arbejdsmarked bliver pensionskasserne også kønsopdelte, og medlemmerne i de pensionskasser, hvor kvinderne er i flertal, får lavere pension, fordi kvinder lever længere end mænd.

Denne forskel ville være relativt enkel at udligne, og det gør man i mange lande - men ikke i Danmark. I de fleste lande kompenseres kvinderne også pensionsmæssigt for barselsorlov og andet fravær fra arbejdsmarkedet i forbindelse med børn. Men også her mangler man i Danmark en følge-lovgivning, der kunne rette op på skævhederne.

Sådanne emner burde Velfærdskommissionen have taget op. I stedet får man formentlig - utilsigtet - et ensidigt angreb på kvinders sociale rettigheder. Til gengæld er det tvivlsomt, om det får betydning. Politikerne er afhængige af befolkningens opbakning, og her er der næppe tilslutning til en politik, der øger uligheden mellem kønnene.

Anette Borchorst,
FREIA, Aalborg Universitet

Jørgen Goul Andersen,
Velfærdsforskning CCWS,
Aalborg Universitet

Send mændene på barsel og styrk velfærdsstatens husholdningsbudget

af Franz Cybulski,
køns- og ligestillingsforsker

Det går strygende for den danske økonomi. Statens udenlandsgæld er på retur, der er overskud på de offentlige finanser, vi oplever for første gang i årtier et skattestop, og arbejdsløsheden er lavere end nogen sinde. I tider med så megen fremgang kan det være svært at få armene ned og finde den sunde skepsis frem. Det er derfor også forståeligt, men ikke desto mindre forstemmende, at den siddende regering i vid udstrækning lader sin egen selvtilfredshed stå i vejen for den fortsatte udvikling af en politisk indsigtfuld og visionær velfærdspolitik.

Den blinde vinkel eller?

Hvis man skal udtrykke det pænt, kan man sige, at regeringen udviser en yderst begrænset evne til at medtænke kønssynsvinklen i planerne for velfærdsstatens fremtid. Kaster man et blik på den lange stribe af lovforslag, som udgør fundamentet i kommunalreformen, har man et oplagt eksempel på det. En total reformation af den offentlige sektor i et helt land. Institutioner vil blive sammenlagt, arbejdspladser vil flytte eller måske helt forsvinde. Tusinder af offentligt ansatte vil opleve radikale omvæltninger i deres arbejdsituation. I denne sag har regeringen imidlertid valgt en strategi, hvor kønsaspektet tackles ved i hvert forslag at bekendt-

gøre: "Dette lovforslag skønnes ikke at have kønsmæssige konsekvenser".

Jeg mener, at et eksempel som dette på fornem vis illustrerer, at regeringen ikke udelukkende kan undskyldes ved argumentet om manglende evne til at identificere problemer af køns- og ligestillingsmæssig karakter. Det lugter snarere af en bevidst manglende vilje til at se de forestående problematikker i øjnene. Dette ikke bare strider mod ligestillingslovgivningen (2000), der klart accentuerer kravet om, at køn skal medtænkes i al politik og planlægning, men det er også udtryk for en arrogance, som i værste fald kan koste dyrt på velfærdsstatens husholdningsbudget.

Kvinderne og det implicitte ansvar

Det siger sig selv, at så omfattende reformer af velfærdsstaten nødvendigvis må medføre en række implikationer af køns- og ligestillingsmæssig karakter. Og her mener jeg ikke ligestilling som et anliggende, der eksklusivt knytter sig til kvinders liv. Selvom kvinder i dag stort set har den samme erhvervsfrekvens som mænd, vil det med stor sandsynlighed være kvinderne, der er særligt udsatte i forbindelse med kommunalreformen. Da det stadigvæk er kvinderne, som

har det overordnede ansvar for børnene og familien, vil det være en mindre katastrofe, hvis eksempelvis arbejdspladsen flytter lokalitet. Hvis moren både skal hente børnene i institution og sørge for det praktiske i husholdningen, kan det meget vel være arbejdspladsens nye placering, der vælter læsset. I situationer som denne er det væsentligt at holde fast i, at det ikke kun er kvinderne og familierne, der taber. Det er også velfærdssamfundet.

Manglen på arbejdskraft

I de kommende år vil velfærdsstaten stå over for en række markante udfordringer. Især spørgsmålet om faldet i arbejdsstyrken har indtaget en fast plads i den politiske debat. Velfærdskommissionen har da også peget på problemet og vurderer, at det for alvor vil sætte sig igennem i 2020. Et af løsningsforslagene handler om at reducere efterlønsordningen med 2 år, men et sådant indgreb vil kun være i stand til at løse mellem 12 og 15 procent af statens samlede finansieringsproblem. Samtidig er vi i en situation, hvor fertiliteten er dalende og tallene for skilsmisser tårnhøje.

Fædrenes barselsorlov som velfærdspolitisk instrument

En måde at tackle de problemstillin-

ger, som her er ridset op, er at arbejde målrettet på at opløse de stereotypiske forestillinger om køn. Dette kræver selvsagt, at køn og ligestilling accepteres som gyldige indsatsområder i den politiske agenda, og at der skabes en platform for dialog og fælles målsætninger. Hvis man kan komme så langt, ligger en af de helt store udfordringer i at få mændene integreret i familien, således at ansvaret for børn og husholdning ikke alene hviler på kvindernes skuldre. Der skal med andre ord sættes ind over for de traditionelle forestillinger om manden som økonomisk forsørger og moren som ansvarlig for børn og hjem. En række undersøgelser peger på, at denne integrationsproces ansføres, hvis man øremærker mere end de nuværende to ugers orlov til fædrene. Som situationen er nu, har effekten af regeringens ændringer (marts 2002) i barselsorloven ikke ligefrem leveret imponerende resultater. Intentionen var blandt andet at skabe en barselsorlov med en høj grad af fleksibilitet. Netop denne målsætning har i særlig grad gjort sig bemærket, idet fleksibiliteten på mange måder har bidraget til at skabe forvirring. Ingen (hverken arbejdsgiver eller arbejdstager) kan rigtig finde ud af lovgivningen. Statistikken taler også sit eget tydelige sprog, idet fædrene i gennemsnit tager i omegnen af tre ugers barselsorlov sammenlignet med kvinderne, der tager 41 uger. Der er altså tale om, at mødrene tager ca. 10 gange så meget barsel som fædrene.

Nøglen til en positiv udviklingsspiral

Hvis man tager skridtet fuldt ud og følger den islandske model, hvor man har tre måneder reserveret til faren,

tre måneder reserveret til moren og herefter tre måneder til deling, så har man i hvert fald fra politisk side sendt et klart signal om, at faren også er vigtig, og at han også har et ansvar for børnepasningen og husholdningen. Hvis man så samtidig får etableret en central barselsfond, der kompenserer med op til 80 procent af lønnen, og som også inkluderer de privat ansatte, så siger alle erfaringer, at der sættes en positiv udviklingsspiral i gang, som kommer hele velfærdsstaten til gode.

Fædrenes større andel af barselsorloven vil alt andet lige medføre, at kvinderne hurtigere kommer tilbage på arbejdsmarkedet. Når kvinderne vender hurtigere tilbage på arbejdsmarkedet, så afhjælper det nogle af de fremtidige problemer med faldet i arbejdsstyrken. Desuden styrker det kvindernes tilknytning til arbejdsmarkedet, og det styrker generelt kvindernes chancer for at avancere på arbejdsmarkedet, mens det samtidig sikrer kvinderne en større arbejdsmarkedspensionsopsparing. Endvidere vil fædrenes indtog i familien skabe forbedrede betingelser for de mange veluddannede kvinder, som uddannes på universiteterne i disse år, og som ønsker at komme i arbejde. Som kronen på værket vil det være med til at gøre op med nogle af de absurde analyser, som blandt andet Velfærdskommissionen har frembragt, hvor det fremgår (2004, 381.) at kvinder koster samfundet 2,4 millioner netto igennem et helt liv i modsætning til mænd, som bidrager med 0,8 millioner.

Og hvad fædrene angår, – ja så peger undersøgelserne stort set kun i retning af, at de får et tættere forhold til

deres barn, og at de opnår bedre forståelse for børnepasning og husholdning. Alt sammen noget der bidrager til at styrke familien. Endvidere synes der at være stærke indikationer på, at barselsorlov generelt fungerer kompetenceudviklende, og at dette kan bruges positivt på arbejdsmarkedet.

De afledte effekter af en fremadrettet køns- og ligestillingspolitik på barselsområdet er derfor ikke blot med til at sikre mændene bedre rettigheder i relation til afholdelse af barselsorlov. Det bidrager også til opløsningen af den meget lidt konstruktive betragtning om, at mændene "beta-ler", mens kvinderne "koster". Udbygningen af velfærdssamfundet skal betragtes som en del af en samlet investering og burde munde ud i reformer, hvor der foruden en innovativ barselspolitik sættes målrettet på daginstitutioner og børnevenlige politikker.

Franz Cybulski er køns- og ligestillingsforsker ved Center for Ligestillingsforskning.

*Artiklen baserer sig blandt andet på projektet *Modern Men in Enlarged Europe*, som blev afsluttet ved udgangen af 2005. Projektet var et transnationalt samarbejde som foruden Danmark inkluderede Litauen, Malta og Island. Yderligere oplysninger om projektet kan findes på www.dadcomehome.org eller www.celi.dk*

Enlige mødres økonomiske og sociale situation

Af Henning Hansen, CASA

I denne artikel omtales de enlige mødres sociale og økonomiske situation. Desuden ses nærmere på Velfærdskommissionens forslag, der er fremlagt i den seneste rapport fra december 2005. Det er især de forslag, som kan få konsekvenser for de enlige mødre, fx forslag om frit boligmarked, ny børnecheck og brugerbetaling hos lægen.

En dårligt stillet gruppe

Ifølge Danmarks Statistik findes der i dag ca. 115.000 familier, som består af en enig kvinde med hjemmeboende børn. Det svarer til, at ca. 4 % af alle familier er enlige mødre. De seneste 5 år er antallet af enlige mødre steget med ca. 10 %.

Enlige mødre er potentielt en socialt sårbar gruppe i samfundet, fordi de kun har én indkomstmodtager og skal forsørge et eller flere børn. Men det betyder ikke nødvendigvis, at de er økonomisk dårligt stillede. Det afhænger af deres indkomst- og forsørgelsesmuligheder samt de støtteordninger, som samfundet har etableret. Forskellige statistikker og undersøgelser viser imidlertid, at en stor del af de enlige mødre er økonomisk og socialt dårligt stillede. Det gælder især på de uddannelsesmæssige og beskæftigelsesmæssige områder. En tredjedel af de enlige mødre har kun grundskole, og kun 5 % har en lang videregående uddannelse. Til sammenligning har ca. 10 % af kvinder i parfamilier med børn kun grundskole, og 15 % har en lang videregående uddannelse. To tredjedele (66 %) af de enlige mødre er i beskæftigelse, men det er langt lavere end blandt

kvinder i parfamilier med børn, hvor mere end 90 % af kvinderne er i beskæftigelse. Man kan derfor betegne beskæftigelsessituationen blandt enlige mødre som relativ dårlig.

Indkomster

Enlige mødre adskiller sig fra andre familietyper ved, at en relativ stor del af deres indkomst stammer fra dagpenge/kontanthjælp o.l. samt forskellige offentlige støtteordninger i form af børnetilskud, boligstøtte og uddannelsesstøtte. I 2002 havde enlige kvinder med børn en gennemsnitlig familieindkomst på 245.000 kr. Det var lidt højere end enlige kvinder uden børn, men betydeligt lavere end par med og uden børn. Blandt de enlige kvinder med børn udgør den disponible indkomst 170.000 kr.

Hvis man ser på fordelingen af de enlige mødres familieindkomst, viser det sig, at der er en pæn spredning over spektret fra 100.000 kr. til 400.000 kr. Halvdelen af de enlige med børn har dog familieindkomster i intervallerne fra 150.000 kr. til 250.000 kr. Hvis man derimod ser på fordelingen af de disponible indkomster, er der tale om en meget stor koncentration af indkomsterne. 45% af de disponible indkomster var i 2002 i intervallet fra 150.000 kr. til 200.000 kr. Derimod er der næsten ingen, der har disponible indkomster over 250.000 kr. Beregninger af indkomststatistik viser, at ca. 6 % af de enlige mødre med 1 barn i 2002 havde disponible indkomster, der var lavere end EUs fattigdomsgrænse på 50 % (af medianindkomsten), mens 13 % lå under EUs fattigdomsgrænse

på 60 % (af medianindkomsten). I sammenligning med befolkningen som helhed er der flere enlige forsørgere, der kan karakteriseres som indkomstfattige.

Velfærdskommissionens forslag

Det er bestemt ikke de enlige mødre, der er i fokus i Velfærdskommissionens afsluttende rapport: Fremtidens velfærd – vores valg, som blev fremlagt i december 2005. Der foreslås i stedet en masse ordninger, som er rettet mod arbejdsmarkedet, de ældre, de unge, indvandrere og offentlig service, men en del af de mange forslag kan godt få konsekvenser for enlige mødre. Der er især tre af forslagene, som bør nævnes i forbindelse med enlige mødre. Det ene er boligområdet, det andet børnechecken og det tredje er brugerbetaling for lægebesøg.

Et frit boligmarked

Velfærdskommissionen foreslår "et boligmarked uden tilskud til mursten". Det vil sige et liberaliseret boligmarked, hvor en række støtteforanstaltninger ophæves, bl.a. liberaliseres huslejefastlæggelsen i private udlejningsejendomme over 20-30 år og maksimalprisbestemmelserne for andelsboliger ophæves. Desuden skal huslejen i den almene sektor i højere grad afspejle markedsvilkårene.

Boligmarkedet ser meget forskelligt ud for forskellige familietyper, og derfor vil ændringer på boligmarkedet altid påvirke familietyperne meget forskelligt. Mere end 80 % af de enlige mødre bor i lejeboliger, mens 80 %

af parfamilier med børn bor i ejerboliger. Man kan groft sige, at langt de fleste enlige bor til leje, mens langt de fleste parfamilier ejer deres bolig.

Et frit boligmarked vil helt sikkert betyde prisstigninger på en række af de billigste boliger. Spørgsmålet er imidlertid, hvor hårdt det vil ramme de økonomisk svageste beboere, herunder de enlige mødre, fordi Velfærdskommissionen samtidig foreslår en større målretning af boligsikringen, hvor kun børnefamilier skal kunne modtage boligsikring. Det er svært at gennemskue konsekvenserne af forslagene, men Velfærdskommissionen skriver selv, at "Konsekvensen er en omfordeling af støtte fra parfamilier med lave indkomster til enlige forsørgere". Denne omlægning er dog ikke nødvendigvis det samme, som at den reelle boligudgift for enlige forsørgere ikke vil stige. Hvis boligpriserne stiger meget, kan boligsikringen ikke dække denne stigning, især når Velfærdskommissionen samtidig foreslår en hævelse af minimums-egenbetalingen fra 1.640 kr. pr. måned til 2.500 kr. I værste tilfælde vil flere enlige forsørgere måske støde mod kontanthjælpsloftet, hvor boligsikring spiller en vigtig rolle.

Måltrettet børnecheck

Et andet af Velfærdskommissionens forslag er en sækelse af børnefamilieydelsen til 7.000 kr. pr. barn pr. år - uanset barnets alder. Det er en alvorlig sækelse af ydelsen i forhold til i dag. Der er tale om en halvering af babyydelsen, mens de 3-6 årige mister 5.200 kr. pr. år og de 7-17 årige mister ca. 2.600 kr. om året.

Til gengæld foreslår Velfærdskom-

missionen at fjerne forældrebetalingen for offentlig dagpasning for børn i 0.-3. klasse, med henblik på at indføre en såkaldt heldagsskole. Bespærelserne for forældre med børn i SFO er ca. 15.000 kr. om året.

Velfærdskommissionens forslag betyder altså et kraftigt minus i børnefamilieydelse for familier med små børn under 6 år, mens familier med børn i alderen 6-9 år i SFO kan spare ca. 12.000 kr. om året. Det er tilsyneladende Velfærdskommissionens pris for en heldagsskole.

Brugerbetaling for lægebesøg

Det sidste af Velfærdskommissionens forslag, der skal kommenteres her, er brugerbetaling for lægebesøg og hospitalsbenyttelse. Der foreslås fx 75 kr. pr. konsultation hos praktiserende læge og 100 kr. for en vagtlæge. Brugerbetalingen kan dog maksimalt udgøre 1 % af den årlige indkomst, dvs. 2.500 kr. for en årlig indkomst på 250.000 kr. Da det er almindelig kendt, at børnefamilier benytter lægeydelser langt oftere end andre familier, betyder det en økonomisk forringelse for børnefamilierne.

Dårligt for enlige mødre

Velfærdskommissionens forslag har økonomiske konsekvenser for enlige mødre på tre områder: frit boligmarked/ændret boligsikring, ændret børnefamilieydelse og brugerbetaling ved lægebesøg. Umiddelbart er det sværest at forudsige konsekvenserne af det frie boligmarked. De foreslåede ændringer af boligsikringen vil dog næppe kunne afbøde prisstigningerne på boliger for de økonomisk svageste grupper, fx de enlige mødre. Desuden vil de enlige mødre med små børn blive ramt hårdt af lavere

børnecheck og brugerbetaling på lægebesøg. Andre børnefamilier vil også blive ramt, men da parfamilierne normalt har to indkomster, er konsekvenserne relativt mindre.

Velfærdskommissionen har ikke lovgivende magt, og deres forslag er nu lagt ud til diskussion. Først i løbet af foråret vil nogle af forslagene eventuelt blive gjort til love og regler, og der kan nå at blive lavet meget om. Men som udgangspunkt er Velfærdskommissionens forlag bestemt ikke til fordel for de økonomisk svageste grupper i samfundet. Især det frie boligmarked vil kræve store sociale ofre, når priserne stiger, med mindre man etablerer ordentlige boligsikringsordninger. Brugerbetaling for lægebesøg kan også blive en stor belastning for økonomisk svage grupper, fx de enlige med børn, som ofte er storforbrugere af lægeydelser. Det kan betyde dårligere sundhedstilstand for de socialt svagt stillede.

Kilder:

Henning Hansen: Fokus på enlige mødre. Februar 2005. CASA.

Velfærdskommissionen: Fremtidens velfærd – vores valg. Analyserapport. december 2005.

*Henning Hansen,
Center for Alternativ
Samfundsanalyse*

Velfærdskommissionen fastholder etniske minoritetskvinder som ofre

Interview med Uzma Andresen, Foreningen for Etnisk Ligestilling

Af Buffy Lundgren

Uzma Andresen er formand for Foreningen for Etnisk Ligestilling. Interviewet foregik i hendes lejlighed på Nørrebro, et af de mest etnisk mangfoldige kvarterer i Danmark. Her bor hun sammen med sin mand og deres 13 måneder gamle datter. Lejligheden var en hyggelig blanding af det danske og det orientalske. Interviewet foregik ved spisebordet i det hjem, hvor Uzma og hendes mand har skabt plads til begge kulturer. Det er herfra hun bliver synligt frustreret over gang på gang at skulle forklare folk udenfor sit eget rummelige hjem, at ikke alle etniske minoriteter og etniske minoritetskvinder er ens.

Buffy: Er Foreningen for Etnisk Ligestilling, eller andre NGO'er, der arbejder med integration, blevet inddraget i Velfærdskommissionens arbejde?

Uzma: Det har jeg ikke hørt om. Foreningen for Etnisk Ligestilling er ikke blevet spurgt. Men jeg tror også, at Velfærdskommissionen har set det hele ud fra nogle økonomiske betragtninger, så de har ikke følt det store behov for at spørge NGO'er.

Hvordan ser etniske kvinders forhold til velfærdsstaten ud i dag?

Etniske kvinder er marginaliserede på

den måde, at de i forvejen ikke har så meget berøring med det danske samfund. Nu er det ret vigtigt at sige, at der findes forskellige slags etniske minoritetskvinder, men det generelle billede i samfundet er, at kvinderne, ligegyldigt om de har en uddannelse eller ej, ikke er selvstændige, selv om de giver udtryk for det. Der er en generel holdning om, at man selvfølgelig skal hjælpe disse kvinder. Men desværre taler man om dem og ikke med dem.

Det er vigtigt at huske, at gruppen af etniske minoritetskvinder består af kvinder, der har forskellige nationaliteter og baggrunde, og derfor er de ikke en ensartet størrelse. Men det er sandt, at der er en stor gruppe, som ikke har kontakt til arbejdsmarkedet, men heller ikke er nogen byrde for velfærdsstaten som sådan, fordi de ikke har været i kontakt med kontanthjælpssystemet. Integrationsministeren mener, at kvinderne må være undertrykte og skal hjælpes. Udgangspunktet er ikke "De klarer sig sådan set uden overhovedet at være en byrde for samfundet". Det kunne være interessant, hvis man så nærmer sig på, hvordan de i virkeligheden klarer sig.

Jeg tror, vi ofte har et billede af, at kvinder, der går hjemme, ikke formår at give børnene "danske værdier".

Men jeg oplever, at kvinderne støtter deres børn i at få en uddannelse og blive selvstændige – det gælder også døtrene. Jeg oplever, at kvinderne ikke tænker på forandring her og nu, men gennem generationer, og altså fokuserer på udvikling i et realistisk tempo. Eller også er de bare ikke så imponerede af, hvordan de stressede danske børnefamilier har valgt at indrette sig.

Så man har et meget fastlåst billede af, hvordan etniske minoritetskvinder er i Danmark. Man tager udgangspunkt i, at lykken for kvinder i Danmark er, at man har et job, og hvis man ikke ligefrem er karrierekvinde, skal man i hvert fald være selvforsørgende. Så er man frigjort, og så er man selvstændig.

Man glemmer at spørge: hvad er det her for nogle kvinder? Er de tvunget til at blive hjemme? Det kan jo være, at de har valgt at sige, at de ikke vil arbejde ude, men i stedet vil sørge for hjem og børn. Hvis kvinderne ikke selv har valgt at blive hjemme, er det vigtigt, at de sikres reelle valgmuligheder og alternativer til det isolerede liv, som nogle kvinder lever.

Men fravælger de noget andet end den gennemsnitlige danske kvinde, skal vi som samfund acceptere dette.

Så på en måde mener du, at det er det danske system, der siger, at de her kvinder er undertrykte, fordi de ikke lever efter det danske ideal om, hvad det betyder at være frigjort?

Det er det, jeg fornemmer hele tiden. At når der tales kvinder, etnisk ligestilling og minoritetskvinder, så tager man udgangspunkt i danske kvinder og den danske kvindes kamp. Der bliver kanaliseret penge over i krisehjælp til kvinderne. Det er selvfølgelig meget godt, at der er et sikkerhedsnet i sidste instans, men det er jo ikke nok. Det er heller ikke nok, at det kun er LOKK, som taler etniske kvinders sag. De voldsramte udgør en meget lille gruppe kvinder i det hele taget, men de præger hele billedet af etniske kvinder. LOKK gør et godt stykke arbejde, men i og med at de er de eneste, der taler på etniske kvindernes vegne, så fastholder de det billede, at disse kvinder er undertrykte, bliver dårligt behandlet, og når de kan slippe ud af deres kultur, så vælger de det.

Hvad siger du til Velfærdskommissionens konstatering af, at en indvandrer koster 3 gange så meget som en gennemsnitsdansker?

Jeg har hørt tallene, men ikke argumentationen bag dem. Det bliver sagt igen og igen, at indvandrere er dyre for det danske samfund osv. Jeg ved godt, at nogle indvandrere koster meget for det danske samfund, men der er også andre, der har klaret sig selv, og andre der har været med til at bygge det her samfund op.

Og hvorfor koster de samfundet så meget? Det er fordi, de er på overførelsesindkomst, men hvorfor er de

det? Er det fordi de er dovne og ikke gider arbejde? Er det sådan, man tænker - at det er deres egen fejl? Man må prøve at se på, hvilke strukturer i samfundet der gør, at de sådan set ikke kan få et job. De kunne jo godt bruges, dengang i 60'erne, da de første arbejderindvandrere kom, ikke?

Så du synes, at det er i orden, at Kommissionen siger, at indvandrere koster 3 gange så meget, fordi det måske er sandt, men kun en del af sandheden. Det er vigtigt at spørge, hvorfor tallene ser ud, som de gør. - Den Alternative Velfærdskommission og Regeringens Velfærdskommission er på en måde enige om, at indvandrere/flygtninge udgør en ensartet størrelse, der belaster det danske samfund. Det vil sige, at de 'mangler' noget, hvorvidt det er uddannelse, relevant arbejds erfaring eller kulturel forståelse. - Hvad taber vi med den slags diskurs eller opfattelse?

Jeg synes, det viser noget om vores samfund, fordi vi som danskere lovpriser individet. Vi kan godt lide at være individualister, og der skal være plads til individet i alle forhold - på arbejdspladsen og i ægteskabet, - men det gælder åbenbart kun for danskere. Vi kan bedre forholde os til det, hvis etniske minoriteter ikke opfattes som individer. De bliver set som en stor masse. Så kan vi lettere forholde os til dem og kontrollere dem. Og derved kan vi gennemføre nogle lovforslag, som rammer dem som gruppe.

Det er meget kortsigtet. Det er utroligt, at statsministeren, integrationsministeren og Velfærdskommissionen, som burde være seriøse mennesker, forholder sig til indvandrere

på den måde. Man kunne forvente, at de havde nogle seriøse holdninger til, hvordan vi forholder os til hinanden i samfundet, og havde nogle visioner for fremtiden. Man glemmer også at se på indvandrerne som en ressource, fx er det underligt at gøre tosprogethed til et problem.

Man kan sige, at det danske samfund ikke har været så god til at udnytte de ressourcer, indvandrere og etniske minoriteter besidder. Hawa Hirs Hussein, der er flytning fra Somalia og tidl. universitetsunderviser, er citeret for at sige, at nøglen til bedre integration går gennem dialog og netværk. Hendes ide går bl.a. ud på, at i stedet for at sende ældre indvandrerkvinder ud i meningsløs aktivering, burde man bruge dem til at skabe netværke, hvor man kunne støtte yngre kvinder og udveksle erfaring. Hvad mener du om det?

Det er jeg enig i. De ældre kvinder, som man ikke gav chancen for at lære dansk, dengang de var unge, men i stedet brugte deres arbejdskraft på forskellige fabrikker og derefter fyrede dem - hvorfor kunne man ikke give dem en chance for at danne netværk på en anden måde? Det kunne fx være fantastisk, hvis de kunne lære andre kvinder at lave mad fra de lande, hvor de kommer fra. Det kunne være dejligt, hvis jeg havde et sted, hvor jeg kunne komme hen med mit barn og høre nogle af de gamle fortællinger for børn. Jeg kunne da godt bruge noget sparring til, hvordan man opdrager sit barn, og den visdom der ligger i det. Det har nogle værdier i sig selv, der hvor de står.

Faktum er, at al den snak om, at vi skal have det grå guld ud på arbejds-

markedet, det fører ikke til noget i praksis. Disse kvinder kommer ikke ud på det danske arbejdsmarked. De kan højst sandsynligt komme ud og gøre rent i nogle år. Men så skulle man melde klart ud, at det er det, man vil have dem til og ikke give det et idealistisk dække. I stedet for vil det være en god ide at oprette nogle netværk, hvor man kommer for at få noget sparring. Lad os se, hvad de har at byde på.

Du mener, at vi kun ser på mennesker, ud fra hvilken værdi de har på arbejdsmarkedet, og ikke hvilken værdi de har i sig selv?

Ja, man stiller altid spørgsmål om folks karriere, uddannelse og erhvervserfaring. Det er dér, kvindebevægelsen burde kæmpe. Man skal kæmpe for, at ambitiøse kvinders arbejdsliv og hjemmeliv kan gå op i en højere enhed. Man skal kæmpe for, at kvinder har mulighed for at have deltidsarbejde, mens deres børn er små. Man skal kæmpe for at få pension i hele barselsperioden og for at få en barselsfond. Det er dér, kampen skal ligge, og ikke i at etniske kvinder skal være lige som os, og at vi alle skal ud på arbejdsmarkedet.

Hvad siger du til Velfærdskommissionens anbefaling om, at en lavere startløn/mindsteløn vil få flere danske arbejdsgivere til at ansatte indvandrere/flygtninge? Tror du den vil gøre en forskel?

Jeg synes helt personligt, det skulle være den anden vej rundt. Der er behov for strukturelle ændringer af en anden karakter, som gør det muligt at skabe et samfund, hvor alle ansættes på lige vilkår. Det nulpunkt

står vi ikke i i dag, men måden at gøre det på kunne være positiv særbehandling uden løntilskud.

Der er mange mennesker, der er imod positiv særbehandling, fordi de mener, at det ikke nødvendigvis er de bedste, der bliver ansat. Hvad siger du til dem?

Jeg ved godt, at der er flere sider af sagen. Der er også mange etniske minoriteter, som ikke ønsker at være ansat, fordi de skal være med til at opfylde en kvote. Omvendt kender jeg også etniske minoriteter, som vil arbejde gratis i en uge, bare de kan få lov til at vise, at de kan udføre et arbejde lige så godt som enhver anden.

Mit udgangspunkt er, at positiv særbehandling er et nødvendigt onde. Det, man bør se på, er, at der er potentiale i alle mennesker. Det er det potentiale, man skal se og fordre. Det er en samfundsopgave. Så må vi som samfund lægge nogle ressourcer i at videreuddanne på arbejdspladserne. Etniske minoriteter har behov for at vise, hvad de kan. Der er mange fordomme, f.eks. at den kulturelle forståelse mangler, eller at religion er en barriere. I et land som Danmark, hvor man ikke engang taler om diskrimination eller foretager undersøgelser af diskrimination på arbejdsmarkedet, som man gør i Sverige og Norge, er der er ikke andet at gøre, end at lovgive omkring det.

Med andre ord så mener du, at der skal handling til. Men Velfærdskommissionens anbefalinger bliver måske den handling, regeringen tager på dette område. Er der en fare for, at disse anbefalinger kan være med til yderligere at marginali-

sere eller fattiggøre kvinderne i stedet for at integrere dem, som Den Alternative Velfærdskommission frygter?

Det fastholder folk i den stigmatisering, der i forvejen er. Man må sige, at Velfærdskommissionen ikke har set det som sin opgave at undersøge, hvordan mennesker i Danmark får det bedre. Det virker som rene økonomiske vurderinger. De har spurgt "hvordan kan Danmark bestå økonomisk?" Det kan da godt være, at det hjælper. Hvor stor tilknytning får de etniske kvinder til det danske samfund, hvis det eneste, de føler, de kan blive brugt til, er at gøre rent? Og deres værdier ikke i øvrigt bliver taget op?

Hvad kan den danske kvindebevægelse gøre for at ændre på situationen? Man kan sige, at den danske kvindebevægelse og selve regeringen kører en "kampagne" for at "frigøre" etniske kvinder ud fra danske normer. Hvordan vil du anbefale, at man skaber et forhold til denne brede gruppe af kvinder?

Den danske kvindebevægelse og danske kvinder har noget at bidrage med. Man kan lære af hinanden, og det er nok det, man skal prøve at se på. Jeg tror faktisk, at man vil opdage, at man som kvinde ofte står med de samme dilemmaer og problemstillinger og sikkert har de samme værdier, uanset hvor man kommer fra. Man skal give plads til, at udgangspunktet ikke er det samme, og symbolerne på at være frigjort ikke er ens. F.eks. vil jeg hævde, at en del af de unge kvinder, som vælger at gå med tørklæde, kommer fra familier, hvor mødrene ikke går med tørklæde. De unge kvinder vælger tørklædet til, fordi det er

en del af deres identitet. De kommer til at stå friere ved at bruge religionen. Det er deres kvindeoprør, men det er måske et lidt mere stille oprør. Set ud fra det er der en lighed mellem det, at gå med tørklæde og det, at danske kvinder smed bh'en i deres

kvindeoprør. Man bliver med andre ord nødt til at give plads til, at frigørelse kan foregå i forskellige tempi og ved brug af forskellige symboler. Der er f.eks. rigtigt mange af de unge kvinder, som går med tørklæde, der er meget ambitiøse. De har taget sig

en god uddannelse og vil ikke være tilfredse med bare at få et job. Lykken kommer jo ikke kun fra et job. Deres ambitioner går også ud på at få et interessant arbejdsliv til at hænge sammen med et godt familieliv.

Adresse:
Foreningen for Etnisk Ligestilling
Nørre Allé Medborgerhus
Nørre Alle 7
2200 København N

Hjemmeside:
www.etniskligestilling.dk

Foreningens formål er at arbejde for etnisk ligestilling og bekæmpelse af diskrimination. Foreningen skal arbejde for at sikre enhver - uanset etnisk baggrund, race, nationalitet, tro eller religion - lige adgang til og lige muligheder for at deltage og bidrage som medborger i det danske samfund.

Ideen om at oprette en forening for etnisk ligestilling opstod hos Kjeld Holm, tidligere formand for Nævnet for Etnisk Ligestilling, i forbindelse med nævnets farvelreception den 4. december 2002.

Kønsforskelle i tilbagetrækningsmønstre og pensionisters levevilkår

Af Per H. Jensen &
Jørgen Goul Andersen

Den finske sociolog Erik Allardt har i mere end 30 år fungeret som en væsentlig inspirationskilde for den nordiske levestandard- og velfærdsforskning. Ifølge Erik Allardt drejer velfærd sig grundlæggende om tilfredsstillelse af menneskelig behov. Allardt har kortlagt eksistensen af tre grundlæggende og "objektive" behovstyper, der benævnes "at have", "at elske" og "at være". At "have" handler om behov for fysiologiske og materielle ressourcer; at "elske" om behov for fællesskab, solidaritet og kærlighed, og at "være" om status, anseelse, anerkendelse og deltagelse. Når disse behov tilfredsstilles, er velfærd en fuldbetragtning.

De tre behovstyper refererer til ultimative menneskelige behov, der eksisterer på tværs af sociale og kulturelle forskelligheder. Alligevel er der ingen tvivl om, at de forskellige behovsdimensioner har forskellig betydning for mænd og kvinder, og at mænd og kvinder får tilfredsstillet deres behov af forskellige kanaler. F.eks. er kvinders behovsdækning i langt højere grad end mænds behovsdækning afhængig af velfærdsstatens serviceydelser, dvs. daginstitutioner, plejehjem institutioner mv. Dette manifesterer sig bl.a. ved, at mænd og kvinder har forskellige holdninger til velfærdsstaten - og det i stigende grad. I modsætning til mænd foretrækker kvinder i markant

grad serviceforbedringer frem for skattelettelser.

At mænd og kvinder har forskellige tilgange til velfærd og velfærdsstatens udfordringer har helt forbigået Velfærdskommissionens opmærksomhed. Denne kønsblindhed leder til fejldiagnoser og løsninger på velfærdsstatens udfordringer, der undergraver den danske velfærdsstats "kvindevenlige" karakter. Universelle og skattefinansierede ydelser er bedre gearret til at udjævne forskelle i mænds og kvinders velfærd end individuelle, selektive og/eller forsikringsbaserede velfærdsordninger, der er Velfærdskommissionens løsningsforslag på velfærdsstatens udfordringer.

Formålet med denne artikel er i nogen grad at råde bod på den manglende kønsforståelse i Velfærdskommissionens rapporter og anbefalinger. Artiklen vil således anvende en køns-synsvinkel i forhold til to centrale problemstillinger i velfærdsdebatten: ældres arbejdsophør, og vilkårene for fremtidens pensionister.

Den tidlige tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet

Beslutningen om at trække sig tilbage fra arbejdsmarkedet kan være frivillig eller tvungen. Ved frivillig tilbagetrækning kan det være ønsket om sociale gevinster, der er styrende for

beslutningen om tilbagetrækning, og sociale gevinster refererer bl.a. til ønsker om samvær med ægtefælle, børn, børnebørn mv. Der er til gengæld tale om tvungen tilbagetrækning, hvis tilbagetrækningen er uønsket og et resultat af dårligt helbred, nedslidning, arbejdsløshed mv. Uanset om der er tale om frivillig eller tvungen tilbagetrækning, så indtager mænd og kvinder forskellige positioner i tilbagetrækningsprocesserne.

Den frivillige tilbagetrækning

Ifølge Velfærdskommissionen er økonomisk egen nytte et universelt gældende ledemotiv for menneskers handlinger. Mennesker opfører sig rationelt, kalkulerende og beregnende, og da alt arbejde ifølge de økonomiske doktriner er forbundet med lidelse og smerte, så vil mennesker hellere oppebære velfærdsydelser end at arbejde. Med en sådan optik betragter Velfærdskommissionen efterlønsordningen som en ordning, der mere eller mindre automatisk lokker de ældre ud af arbejdsmarkedet.

Hermed overser Velfærdskommissionen, at sociale systemer og nære sociale relationer har stor betydning for menneskers beslutning om at forlade arbejdsmarkedet. Velfærdskommissionens betragtningsmåde kan således slet ikke forklare, at erhvervsfrekvensen for gifte kvinder i alderen 60-66 år i 2002 lå på 16,

Tabel 1:
Andelen af arbejdsløse i procent af arbejdsstyrken 2003

	55 år	56 år	57 år	58 år	59 år
Mænd	4 %	4 %	4,7 %	8 %	10,6 %
Kvinder	4,2 %	4,3 %	5,2 %	11,5 %	15 %

Kilde: Danmarks statistik. Statistiske efterretninger 2004. Arbejdsmarkedet nr. 22-37

medens den tilsvarende erhvervsfrekvens for ugifte kvinder lå på 41. Man må spørge: Hvordan kan det være, at to persongrupper reagerer forskelligt på den samme incitamentsstruktur?

Parallelt med kvinders indtog på arbejdsmarkedet er der sket en ligestilling mellem mænd og kvinder i forhold til familiens arbejdsfunktioner. Men det er stadig sådan, at kvinder udfører et større arbejde i hjemmet end manden. Kvinder har stadig hovedansvaret for den emotionelle behovstilfredsstillelse. Og kvinder er fortsat disponerede for at følge manden i hans mobilitetsmønstre. Undersøgelser viser således, at kvinden normalt er yngre end manden i et parforhold, og at kvinden er tilbøjelig til at følge manden ud af arbejdsmarkedet, når han pensioneres. Med andre ord koordinerer ægtefæller deres tilbagetrækningsbeslutning. Dette muliggør, at ægtefæller får mulighed for at nyde et fælles otium.

En anden familieorienteret årsag til, at ældre kvinder forlader arbejdsmarkedet, er ønsket om at være sammen med og/eller passe børnebørnene. På tilsvarende måde kan sygdom i familien ligge til grund for tilbagetrækningsbeslutningen. Det vil sige, at mange føler, at de må forlade arbejdsmarkedet for at pleje en syg ægtefælle eller anden pårørende, idet dog kvinder i højere grad end

mænd rapporterer, at de er parate til at opgive deres arbejde for at pleje en syg ægtefælle.

Kvinders familieorienterede dispositioner tyder på, at "at elske" dimensionen tillægges forskellig betydning af mænd og kvinder. Når kvinder forlader arbejdsmarkedet, kan dette med andre ord være begrundet i kvinders specifikke "at elske" behov. Når det drejer sig om at tilfredsstille "at elske" behovene, så spiller efterlønsordningens kvalitet og generøsitet en sekundær betydning for tilbagetrækningsbeslutningen. Et muligt fald i den materielle velfærd vil blive kompenseret af en forbedret livskvalitet. Men der er selvfølgelig grænser for, hvor meget en husstand kan gå ned i indkomst. Hvis efterlønsordningen fjernes, risikerer man derfor, at det kun er kvinder gift med rige mænd, der får mulighed for at tilfredsstille deres "at elske" behov.

Den tvungne tilbagetrækning

Ældre kvinder er mere udsatte end ældre mænd i forhold til "at være" dimensionen. I hvert fald er ældre kvinder i højere grad end ældre mænd tvunget til at opgive deres deltagelse på arbejdsmarkedet og den hermed forbundne status og anseelse. Erhvervsfrekvensen for 60-66-årige kvinder lå i 2002 på 18,4, medens den for 60-66-årige mænd lå på 36,7. Disse kønsuligheder forårsages

ges i betydeligt omfang af kønsuligheder i arbejdsløsheden, helbredstilstanden, nedslidningsprocesserne mv.

Arbejdsløsheden er en meget vigtig determinant bag overgangen til efterløn. I 2003 kom 27 % af dem, der gik på efterløn som 60-årig, fra en position som arbejdsløs. Der er store kønsforskelle i arbejdsløsheden blandt ældre lønmodtagere. Ældre kvinder rammes i højere grad end ældre mænd af arbejdsløshed. Som det fremgår af Tabel 1, accentueres kønsforskellene i arbejdsløsheden, efterhånden som ældre lønmodtagere nærmer sig 60-årsalderen. For 59-årige lå arbejdsløsheden blandt mænd i 2003 på 10,6 %, medens den for kvinder lå på 15 %.

Se tabel 1.

Generelt er uddannelsesniveau en meget vigtig faktor, der har betydning for overgangen til efterløn. Jo højere uddannelse, jo længere vil man være tilbøjelig til at blive på arbejdsmarkedet. Tabel 2 viser forskellene i mænds og kvinders uddannelsesniveau i forskellige aldersklasser. Som det fremgår, er uddannelsesgabets mellem mænd og kvinder indsnævret i de yngre generationer, medens de kønsbetingede forskelle i uddannelsesniveau er ganske markante for de 55-59-årige. 51,5 % af de 55-59-årige kvinder har en almindelig skoleud-

Tabel 2:

Andelen af personer med grundskole som højeste fuldførte uddannelse i procent af den samlede arbejdsstyrke 2003

	30-34-årige	55-59-årige
Mænd	25,4 %	34,1 %
Kvinder	22,4 %	51,5 %

Kilde: Danmarks statistik. Statistikbanken

dannelse som den højeste fuldførte uddannelse, medens dette kun gør sig gældende for 34,1 % af mændene. Disse forskelle i uddannelse influerer på kønsforskellene i tilbagetrækningsmønstrene.

Se tabel 2.

At en stor andel af kvinderne er helt uden erhvervsuddannelse har betydet, at kvinder har været henvist til ufaglærte og fysisk belastende arbejdsområder. Kvinder har traditionelt være ansat i monotone og nedslidende jobs indenfor montageindustrien, rengøring mv. Ifølge Beskæftigelsesministeriet kan dette forklare kønsbalancen i anvendelsen af efterlønsordningen. I 2004 var 55 % af brugerne af efterlønsordningen kvinder. Hvis efterlønsordningen fjernes, straffes især kvinder i dobbelt forstand. Først smides de ud af arbejdsmarkedet, og dernæst forringer man deres eksistensvilkår ved at kvalitetsforringe tilbagetrækningsydelserne.

Vilkårene for fremtidens pensionister

Det skattefinansierede folkepensionssystem har været en kæmpe fordel for kvinderne, sammenlignet med et system baseret på bidrag, som man har i mange andre lande, f.eks. i Tyskland. Ikke alene har kvinderne i Danmark betalt mindre til folkepensionssystemet, de har i kraft af længe-

re levealder også fået mere ud. Det har vi i Danmark altid set som en solidarisk folkeforsikring (mens man i udlandet undertiden har haft svært ved at forstå, hvorfor kvinderne skulle have pension, når de i nogle tilfælde slet ikke havde bidraget og ikke havde en indkomst, der faldt væk, fordi de gik på pension).

Imidlertid er der sket en stille revolution i pensionssystemet. Folkepensionen består, men folkepensionssystemet er mere eller mindre på vej ud, fordi arbejdsmarkeds- og andre pensioner kommer til at veje tungere i den enkeltes indkomst og i kraft af samordningen også fortrænger en del af folkepensionen - pensionstillægget - i større eller mindre grad. Det vil uundgåeligt skabe væsentligt større kønsulighed blandt pensionister fremover. Også i højere grad end i de fleste andre lande.

Det skyldes navnlig tre ting: For det første, at arbejdsmarkedspensionerne ikke blot supplerer, men også delvist fortrænger folkepensionen. For det andet, at vi har et kønsopdelt arbejdsmarked. Og for det tredje, at man ikke har fået den lovede følgelovgivning til arbejdsmarkedspensionerne, der kunne rette op på skævhederne.

At arbejdsmarkedspensionerne fortrænger folkepensionen skyldes ikke

blot, at folk helt eller delvist mister deres pensionstillæg i takt med andre pensioner. Trods alt rammer dette de højere indkomster og dermed mændene mest. Men folkepensionen sækker samtidig agterud, sammenlignet med lønudviklingen. Det skyldes satsreguleringen, der i princippet skulle få pensionerne til at følge lønnen.

Større betydning har det, at vi har et kønsopdelt arbejdsmarked. Det er ikke tilladt inden for den enkelte pensionskasse at lave adskilte risikopuljer for mænd og kvinder - de skal stilles ens, selv om kvinderne lever længere, hvilket de dermed bliver "straffet" for. Inden for den enkelte pensionskasse deler kvinder risiko med mændene - hvilket naturligvis er til kvindernes fordel. Men det gælder ikke på tværs af pensionskasser, hvor nogle har en stor overvægt af mænd (f.eks. ingeniørerne), mens andre har en stor overvægt af kvinder (f.eks. pædagogerne). Derfor bliver den årlige pensionsudbetaling relativt mindre i de pensionskasser, der har en overvægt af kvinder, og relativt større i de pensionskasser, der har en overvægt af mænd.

Mest provokerende er det dog nok, at man ikke i Danmark, som i næsten alle andre lande, har en form for "pointordning", hvor kvinder optjener pensionspoint, f.eks. når de er på barsel o.l. Her er standardreglen i

Danmark, at når der ikke er indbetalinger, så er der heller ikke udbetalinger. Det skyldes først og fremmest den manglende følgelovgivning, der uden tvivl ville have rettet op på disse skævheder. Det underlige er, at emnet sjældent diskuteres i den offentlige debat - men det er skuffende, at Velfærdskommissionen, der ellers ikke har anlagt nogen snæver tilgang til deres opgave (de har flere programpunkter end flere partier), overhovedet ikke har beskæftiget sig med denne socialpolitiske udfordring: At sikre større pensionsmæssig ligestilling mellem mænd og kvinder. Det havde ellers ikke været svært at finde inspiration i omgivelserne. Næsten alle lande har et pointsystem, og Norge og Sverige har ikke den opsplitning på pensionskasser, der giver skævheden.

Konklusion

Velfærdskommissionen har negligeret kønsforskelle og kønsuligheder i forhold til velfærdsproblematikken. Bl.a. har Velfærdskommissionen udvist manglende vilje eller evne til at reflektere ældreproblematikken i et kønsperspektiv. I denne artikel har vi derfor forsøgt at påpege, hvorledes Velfærdskommissionens analyser og forslag i forhold til ældre ville have vundet ved at medtænke kønsspecifikke forskelle.

* At "elske" velfærden tilfredsstilles

forskelligt af mænd og kvinder. Kvinder er i højere grad end mænd disponeret for at påtage sig en familieorienteret rolle. Dette manifesterer sig bl.a. ved, at kvinden følger manden ud af arbejdsmarkedet, når han lader sig pensionere.

* Mænds og kvinders "at være" velfærd har vidt forskellige vilkår. Kvinder ekskluderes i højere grad end mænd fra arbejdsmarkedet, fordi de i højere grad end mænd rammes af arbejdsløshed, nedslidning, dårligt helbred mv.

* Kvinder og mænd er som pensionister ulige stillet i forhold til "at have" velfærden. Pensionssystemet er i dag indrettet på en sådan måde, at kvinder får udbetalt mindre i pension end mænd.

Alle disse kønsuligheder i forhold til ældreproblematikken efterlader Velfærdskommissionen ureflekterede og uløste. Oplagte spørgsmål ville ellers være: Er de kønsspecifikke "at elske" behov et helt privat anliggende i et samfund, hvor familien er organiseret som en to-indkomst familie? Er de kønsspecifikke eksklusionsmekanismer fra arbejdsmarkedet acceptable, og hvad kan man gøre for at løse de kønsspecifikke "at være" problemer? Er det acceptabelt at mænd og kvinder stilles helt forskelligt i forhold til "at have" velfærden i

pensionisttilværelsen? Som sagt leverer Velfærdskommissionen ikke svar på disse spørgsmål. Langt snarere lægger Velfærdskommissionens reformforslag op til, at kønsulighederne reproduceres eller skærpes.

*Per H. Hansen,
Velfærdsforskning CCWS,
Aalborg Universitet*

"Ligestillingens Honningland"

- kommunalvalget og den mandlige rationalitet

Af Helle Algreen-Ussing,
kontaktkvinde DK-Aalborg

Den iltre begyndelse

Sofie: Det er forfærdeligt. Kvinde-repræsentationen er jo kun steget med sølle 0,5%

Clara: Det er da godt, jeg havde frygtet en tilbagegang. Mange mænd med topposter i de gamle kommuner skulle jo bevare en plads i de nye store kommuner.

Sofie: Alligevel er det slet ikke godt nok med 27,4%. Husk på at kvinder fik valget til kommunalvalg i 1908, efter 100 år er vi kun nået halvvejs...

Sådan lød det på det traditionelle jule- og hyggemøde i Aalborgkredsen nogle uger efter kommunalvalget i november. Dialogen udspillede sig mellem to feminister af DK's gamle skole – af den slags, som har været med i DK i ca. 30 år. Og derfor måtte samtalen nødvendigvis fortsætte om kvinders magt og indflydelse i dagens Danmark.

Magtudredningen

"Magtudredningen" består af flere rapporter, og er et resultat af flere forskningsprojekter på de danske universiteter i de senere år. Her gives der dokumentation for hvad, der især har betydning for samfundets udvikling og hvem, der har indflydelsen:

- Penge. Personer har magt, hvis de selv ejer kapital eller råder over andres kapital.

- Viden. Personer har magt, hvis de har uddannelse, ekspertise og ledelse-

serfaring, og hvis de får mulighed for at bruge deres viden.

- Køn. Mænd har magt frem for kvinder.

Sådan er det med den sag, kort fortalt. Så meget desto større grund er der til, at kvinder bruger den mulighed for indflydelse, som demokratiet giver – og til at pigerne får en uddannelse.

Erhvervslivets topledere

Mange kvinder uddanner sig da også godt og grundigt på lige fod med mænd, men hvordan med karrieren? Sidst i december 2005 omtalte medierne en undersøgelse om ligestillingen mellem topledere. Danmarks Statistik har fundet frem til, at der er 34.699 topledere mellem 25 og 49 år her i landet. 27% af disse topledere er kvinder. Det er den samme andel som for de kvindelige kommunalpolitikere. Kan en kommunalpolitikers arbejde mon sammenlignes med en topleders?

Danmarks Statistik fortæller os desuden at

- 22% af de kvindelige topledere er singler, men kun 13% af de mandlige.

- 48% af de kvindelige topledere har mindst et barn under 13 år, mens 53% af alle kvinder i aldersgruppen har mindst et barn under 13 år. For de mandlige topledere gælder derimod at de har børn i højere grad end alle mænd i samme aldersgruppe.

Her er således dokumenteret en vigtig ulighed: Kvindelige topledere må i højere grad end mænd ofre familielivet for at gøre karriere. Hvorfor?

Det kunne være interessant med en tilsvarende statistik om kvinder og mænd i politik. I øvrigt er det påfaldende, at kvindelige kandidater ofte end de mandlige gør rede for deres familieforhold, når de præsenterer sig selv og deres politiske synspunkter i deres valgmateriale. Hvorfor?

Den mandlige rationalitet

Der er almindelig konsensus om, at vi har ligestilling mellem kønnene her i landet – kvinder kan jo gøre alt på lige fod med mænd, "hvis de selv vil". "Kvindens plads" er på arbejdsmarkedet, men man(d) taler ikke gerne om det kønsopdelte arbejdsmarked, og om at kvinders arbejde gennemsnitligt lønnes 16% lavere end mænds. Og på en eller anden måde er "kvindens plads" desuden også i hjemmet.

Det fremhæves ofte, især i relation til integrationsproblemer, at her i landet tæver og tvinger man(d) ikke kvinder. Men "danskheden" har store problemer med mænds vold i nære relationer. Det er et smerteligt ligestillingsproblem i alle kroge af samfundet, og samtidig er det et alvorligt kriminalpræventivt og socialt problem, som man(d) taler alt for lidt om. Man(d) taler også alt for lidt om den kom-

mercielle udnyttelse af kvinder i reklamer, pornografi og prostitution.

Det ser ud til, at de fleste mænd i det hele taget opfatter verden, som om det er manden, der er det rationelle udgangspunkt for det menneskelige. Mænds magt i relation til kvinder bygger i høj grad på det, som man(d) netop ikke taler om – mandens rationalitet har sorte huller. Og lige så længe mænd kan undgå dialogen med kvinder ved at undertrykke, bagatellisere eller latterliggøre kvinders livserfaringer, lige så længe kan de bevare disse huller.

Den visionære afslutning?

Clara: Hvordan kan vi fastholde en dialog, der udfordrer mandens rationalitet? Kunne vi f.eks. begynde med at invitere en mandlig gæsteskribent til hvert nummer af "Kvinden&Samfundet"?

Sofie: Så skulle det være en kendt og indflydelsesrig mand – og han skulle svare på konkrete spørgsmål, som har betydning for den offentlige debat om ligestilling.

Clara: Ja, f.eks.: "Hvilke konkrete forestillinger har De om Ligestillingens Honningland, hr. Magtfuld?"

Sofie: Hvad i alverden mener du med "Ligestillingens Honningland"?

Clara: Det må være et land, hvor ... altså jo, det må være en tid og et sted, hvor den mandlige rationalitet har åbnet sig med empati for alt levende.

Sofie: Hva'ba'?

Der skal handling til!

Buffy Lundgren giver sit bud på, hvordan vi får flere kvindelige spidskandidater til næste kommunalvalg

Af Buffy Lundgren

"Kommer der aldrig flere kvinder i lokalpolitik?", lød det i Stine Carsten Kendals artikel i FORUM, (d. 22. november 2005) efter seneste kommunalvalg, hvor kvindeandelen kun steg 0,5% til ca. 27,4%. Det er langt under de tal, man finder i Sverige og Norge. Man kan så videre spørge: "Hvad skal der til for at få flere kvinder i lokalpolitik?" Svaret er nemlig handling.

Det er et paradigmeskift, der skal til, og det er langsomt undervejs. Den liberale tendens til at lægge ansvaret over på den enkelte kvinde, må der gøres op med. Selvfølgelig har kvinder et ansvar, men underrepræsentationsproblemet er jo ikke kun deres. Ligestilling er en samfundsopgave, som kvinder ikke kan løse alene. Der skal handling til fra partiernes side.

Ifølge mangfoldighedsledelsens logik, er det ledelsens ansvar at opnå lige repræsentation i den pågældende organisation/parti. Kønskvotering er ikke uforenelig med mangfoldighedsledelse, men det er ikke et krav. Det forventes, at ledelsen er i stand til at rekruttere flere kvinder. Udgangspunktet er, at de dygtige kvinder findes, og det er lederskabets

ansvar 1) at finde dem og 2) at skabe plads til dem gennem både særlige tiltag og kulturforandringer. Det kan ikke understreges nok, at det er én ting at få kvinderne ind gennem døren, og en helt anden at beholde og udvikle dem. Ledelsen må værdsætte denne forpligtelse og påtage sig ansvaret på langt sigt.

Denne artikel vil forsøge at gennemgå de tiltag, partierne tager for at få flere kvinder i partiet stillet op som spidskandidater. Den fungerer også som en kort "best practice guide" på området, fordi den gennemgår en grundlæggende checkliste med de afgørende faktorer for succes i mangfoldighedsinitiativer.

Hvilke partier har en intern kønsligestillingspolitik?

Selvom der er kommet større fokus på ligestilling, var der meget få kvindelige spidskandidater ved sidste kommunalvalg, kun 17,5% i gennemsnit. Socialistiske Folkeparti og Enhedslisten har været bedst til at få fat i kvinderne med henholdsvis 28,3% og 23,6%. Helt i bund ligger Venstre med 12,1% (Nyhedsmagasinet Danske Kommuner).

Kun Socialdemokraterne og SF har en politik på området, som er offentligt tilgængelig, hvorimod Enhedslisten bruger kønskvotering. Mindst 40% af Enhedslistens medlemmer skal være kvinder, men Socialistisk Arbejderpartis forretningsudvalg beretter, at det stadigvæk stort set er mændene, der optræder som beslutningstagere indadtil og repræsenterer partiet udadtil (SAPs Ugens kommentar, d. 8 april 2005).

Det, at de andre partier ikke nævner en kønsligestillingspolitik på deres hjemmesider, er ikke ensbetydende med, at de har taget mainstreaming i brug. Det kan nærmere antages at være kønsblindhed, idet der ikke er nogen tegn på, at man har forsøgt at inkludere flere kvinder.

Hvordan ser planerne ud?

SF har den mest sofistikerede ligestillingsplan, fordi den dækker adskillige forskelligartede grupper, så som køn, etnicitet, seksualitet m.m. Socialdemokraterne har gjort en bemærkelsesværdig indsats for at skabe plads til kvinder og etniske minoriteter. Enhedslisten har gennem flere år sat initiativer i gang i forhold til etnicitet og uddannelse. Køn og

den mandlige kultur som en barriere for kvinders lige deltagelse er dog først kommet op som et debatpunkt på partiets årsmøde i april 2005.

Følger de op på planerne?

Udarbejdelsen af planer er en væsentlig begyndelse på processen, men succes afhænger af regelmæssig evaluering. Kommunalbestyrelserne er endvidere forpligtede til at indberette den ligestillingsmæssige situation i deres kommuner. Hanne Møller, Socialdemokraterne (SD) Lolland, siger i et interview med SD's blad d. 5. december 2005, "men det gør praktisk talt ingen. Man er ligeglad".

Er der opbakning fra ledelsen?

Opbakning fra ledelsen er alfa og omega, når det gælder om at få mangfoldighedsinitiativer til at lykkes. Der må nødvendigvis være en vis mængde opbakning fra ledelsen, siden der er lagt nogle planer. Men det kan hurtigt blive til tom snak, hvis der ikke følges op på den kommunale ligestillingssituation på tværs af partierne. Opbakningen skal også komme i form af midler, ikke mindst penge til projekter.

Hvad gør partierne for at ændre kulturen og dermed gøre plads til kvinder?

SD har fra august 2005 centraliseret alt deres ligestillingsarbejde – både internt og eksternt – på en hjemmeside, der hedder tagligestilling.dk. Det er en inspirerende hjemmeside, der er et besøg værd. Udover hjemmesiden holder SD en årlig kvindekonference og "tupperware møder", hvor erfarne kvindelige kandidater giver råd til mindre erfarne kvindelige kandidater. Der findes også et pigenet-

værk i SDs ungdom, DSU. Det må dog bemærkes, at tagligestilling.dk fremstår som en slags kvindelig ghetto, fordi man ikke kan finde den fra SDs hovedhjemmeside, og når man kommer derind, så har den sit helt eget univers.

SF har udarbejdet en sofistikeret og omfattende kønsligestillingsplan tidligt i 2004. Man kan således se, at aktivt arbejde med spørgsmålet har skabt resultater, idet SF ligger i toppen, hvad angår kvindelige spidskandidater. Planen blev udarbejdet på baggrund af omhyggeligt udvalgte fokusgrupper og spørgeskemaundersøgelser. Undersøgelserne dækkede alt fra personalepolitik, udvalgene, mandlig dominans på internet debatfora, opsætning og indhold af landsmødet m.m. Resultatet af undersøgelserne var et idékatalog. I den resulterende arbejdsplan har SF forpligtet sig til bl.a. at følge op på fremgangen med ligestillingsredegørelser. Der er blevet opstillet konkrete måltal for kvinder i bestyrelsen, som aktive osv.. SF er også innovativ med opfordring til dannelse af småbørnsfamilienetværk. Dette koncept er innovativt, fordi det undgår at opfatte kvinder udelukkende som mødre og hovedansvarlige for hjemmet, men anerkender mændenes ansvar i familien. SF har også sat som mål at profilere de kvindelige kandidater som ligeværdige oplægsholdere gennem små portrætter af dem. Ledelsen har desuden påtaget sig ansvaret for at opfordre kvinder til at stille op som spidskandidater.

Det er dog uklart, hvad SD og SF gør for at rekruttere flere kvinder.

Opsummering

Erfaringer fra mangfoldighedsledelse

viser, at der ikke er nogen entydig opskrift på at opnå ligestilling eller skabe en mangfoldig/rummelig organisation. Nogle har succes med en detaljeret ligestillingspolitik, der styrer fremgangsmåden, mens andre opnår imponerende resultater ved at gøre klart, at det forventes, at alle i organisationen både værdsætter og gør deres del til at opnå og vedligeholde mangfoldighed i organisationen. – Hvis man er medlem af et politisk parti, vil det være en god idé, at opfordre sit parti til at udarbejde en ligestillingspolitik på baggrund af både kvinders og mænds oplevelser i partiet. Partiet skal samtidig opfordres til at indtænke mainstreaming i alle beslutninger både internt og eksternt.

Buffy Lundgren er uddannet socialantropolog og har arbejdet som Researcher og Konsulent i mangfoldighedsledelse i USA.

LANDSSTYRELSEN

Forkvinde

Karen Hallberg
Havnegade 33, 2 th.
1058 København K
3315 6940
kl.hallberg@get2net.dk

Næstforkvinde

Agnes Bræmer
Banegårdsvej 2A
7620 Lemvig
3324 2262 / 2512 3832
agnesbraemer@hotmail.com

Tinne Stubbe Østergaard
Trige Centervej 34
8380 Trige
8623 1231
bnaa0005564@bolignet-
aarhus.dk

Suppleanter

Gry Pedersen
Pilehøjvej 2
2750 Ballerup
4464 9698
Pederseng@sol.dk

Kasserer

Agnes Østvand
Håndværkervej 169
8600 Silkeborg
8686 7357 / 3029 7357
agnes@ostvand.dk

Medlemmer

Edith Hansen
Gl.Hellebækvej 5c
3000 Helsingør
4921 6284
Edithogjonas@mail.tele.dk

Gurli Jensen
Katsigvej 43, Skærum
9900 Frederikshavn
9847 3449
hedebakken@get2net.dk

Helen Stensbæk Schrøder
Assensvej 98
5771 Stenstrup
6324 0030
helen@mail.tdcadsl.dk

Buffy Lundgren
Sigrid Undsetsvej 226 B
9220 Ålborg Ø
9934 8511 / 2617 2833
Buffy.Lundgren@gmail.com

LOKALE KREDSE

Frederikshavn / Sæby

v/ forkvinde
Alice Fredborg Sørensen
Karetmagervej 24
9300 Sæby
9846 1660

Hellerup

v/ forkvinde
Susi A. Riise-Knudsen
Fortunvej 41
2920 Charlottenlund
3964 4010
susi_riise_knudsen@
hotmail.com

Hjørring

v/ kontaktkvinde
Else Andreasen
Frejasvej 42
9800 Hjørring

Thy / Mors

v/ kontaktkvinde
Mette Lund
Fuglesøparken 32
7900 Nykøbing Mors

Kolding

v/ kontaktkvinde
Inger Olsen
Haslevej 15
6000 Kolding
7552 3517

København

v/ forkvinde
Dorte Schiønning
Andersen
Ledagersti 17
2720 Vanløse
3874 1924
tid@get2net.dk

Lyngby-Virum-Søllerød- Gladsaxe

v/ forkvinde
Ulla Lundbye
Nybrovej 271
2800 Kgs. Lyngby
4588 8738
sofiton@get2net.dk

Odense

v/ kontaktkvinde
Hanne Bille
Hvenekildeløkken 138,1
5240 Odense NØ
2628 8083
bille@odense.kollegie-
net.dk

Roskilde

v/ kontaktperson
Henriette Koefoed
Landevejshøjen 17,
Højby
4320 Lejre
4648 1143

Horsens

v/ forkvinde
Lis Ørnstrup
Charlotteparken 14
Stensballe
8700 Horsens
7565 7457

Vejle

v/ forkvinde
Kirsten Dalager
Horsvangen 10
7120 Vejle
tlf 7581 5346 / fax 7571
2084
Kirsten.Dalager@skole-
kom.dk

Aalborg

v/ kontaktkvinde
Helle Algreen-Ussing
Sebbersundvej 29, 2 tv.
9220 Aalborg Ø
9815 2135

Århus

v/ kontaktperson
Søren Sylvest
Borggade 16, 2 th.
8000 Århus C
tlf 8620 2740 / fax 8620
2742
s.sylvest@webspeed.dk

Dansk Kvindesamfunds Landsmøde 22. - 23. april 2006

Hotel Postgården, Oldenborggade 4, Fredericia

Tema: Magt, private og strukturelle magtrelationer

Lørdag:

- Kl. 10-11.30 Forkvindemøde: Aktiviteter i kredsene, fremtiden, kommende aktiviteter, kredsnetværksmødet og landsmøde 2007
Kl. 11.30 Indskrivning til landsmødet
Kl. 12 Frokost
Kl. 13 Landsmødet åbnes. Velkomst ved landsforkvinden. Valg af dirigent, stemmetællere og protokolførere
Kl.13.15 Uddeling af Mathildepriser
Prismodtagere taler om magtrelationer mellem kønnene ud fra to forskellige ståsteder.
Priserne præsenteres
- Kl. 14.45 Pause med kaffe
Kl. 15.15 Landsforkvindens beretning. Debat om beretningen og godkendelse
Kl. 16.00 Gennemgang af årsregnskab
Kl. 16.45 DK som dagsordensætter? Oplæg ved Eva Maria Olhoff, cand.scient.pol.
Kl. 17.45 Præsentation af indkomne forslag, herunder resolutioner
Debat om indkomne forslag, herunder forslag til opdatering af DK's politiske mål.
Eventuelt nedsættelse af resolutionsudvalg.
- Kl. 18.30 Pause
Kl. 19.00 Middag
Kl. 20.30 Fortsættelse af debat om DK's politiske mål

Søndag:

- Kl. 8-9 Morgenmad
- Kl. 9.30 Landsmødet genoptages, valg af dirigent
- Kl. 9.40 Godkendelse af regnskab for 2005
Forelæggelse af budget
Behandling af indkomne forslag og resolutioner
Valg af kasserer og styrelse
- Kl. 10.30 Pause med frugt/kaffe
- Kl. 10.45 Fastsættelse af kontingent
Styrelsens forslag til prioritering af arbejdsopgaver mv.
Fremtidige temaer og kredsnetværksmøde 2006.
Landsmøde 2007
Eventuelt
Afslutning
- Kl. 12.30 Frokost

Dansk Kvindesamfunds LANDSMØDE 2006

lørdag d. 22. april til søndag d. 23. april i Fredericia
Hotel Postgården, Oldenborggade 4, Fredericia

Navn

Adresse Postnr. /By

Medlem af DK-kreds

Delegeret: Ja ... Nej ...

Direkte medlem

Jeg ønsker overnatning i enkeltværelse dobbeltværelse
sammen med, der selv sender tilmeldingsblanket til sekretariatet.

For forkvinder/kontaktpersoner, deltagelse i forkvindemøde lørdag formiddag: Ja ... Nej...

Priser:

Landsmødegebyr (betales af alle deltagere) 125 kr.

Vælg herefter mellem følgende muligheder (sæt x ud for det ønskede):

a. HELE landsmødet m. overnatning i enkeltværelse (incl. morgenmad,
frokost x 2, kaffe x 3, middag) 1025 kr.

b. HELE landsmødet m. overnatning i dobbeltværelse (incl. ovenstående) 885 kr.

c. hel lørdag (frokost, kaffe, middag) 395 kr.

d. lørdag: kaffe og middag 235 kr.

e. søndag (frokost, kaffe) 160 kr.

(Alle priser er incl. gebyr til mødelokale)

Der ønskes vegetarmad

Undertegnede har sat x ved
følgende bogstaver (a, b, c, d, e) til en samlet pris af: kr.
+ landsmødegebyr: 125 kr., i alt:kr.

Beløbet er indbetalt på giro 7001967 mærket Landsmøde ... / beløbet er vedlagt i check

Dato Underskrift

Tilmeldingsblanket samt betaling indsendes snarest og **senest d. 24. marts** til:

Dansk Kvindesamfund, Niels Hemmingsensgade 10, 3., 1153 København K.

Tilmeldingen er økonomisk bindende. Ved afmelding senest 14 dage før landsmødet kan det indbetalte beløb returneres, dog minus gebyret. Tilmeldingsfristen bedes venligst overholdt!

Kredsnyt

Thy/Mors-kredsen

Onsdag den 22. februar 2006 kl. 19.00

Generalforsamling

Biblioteket, Holgersgade 7, 7900 Nykøbing M.

Københavnerkredsen

Mandag den 6. marts kl. 19.00

Generalforsamling

Kvindernes Bygning, Niels Hemmingsensgade 10,3.

Emma Gads mødelokale

Mandag den 20. februar kl. 19.00

"Det medikaliserede samfund, med
udgangspunkt i kvinders medicinforbrug / biologi."
m/Birgit Petersson

Kvindernes Bygning, Niels Hemmingsensgade 10,3.

Ladywalk er d. 29. maj

Sommermiddag: 12. juni kl. 18. (se kredsens hjemmeside)

www.kvindesamfund.dk/kbh

Kolding-kredsen

Torsdag den 16. februar kl. 19.00, Sct. Jørgens Gård

Generelforsamling

med valg af delegerede.

Mandag den 27. februar kl. 19.30, Kolding Teater

Filmen: "Dage med Kathrine"

Instr. Ulla Boye, 2003.

Torsdag den 9. marts kl. 19.30, Sct. Jørgens Gård

Vejen ind og ud af flasken

v/ Anna Marie Oggersholm

Ædru alkoholiker på 7. år og arbejder i dag som uddannet
Addiction Counselor på Behandlingscenter Tjele.

Mandag den 27. marts kl. 19.30, Kolding Teater

Filmen: "Slottet i Italien"

instr. Anne Regitze Wivel, 2000

Mandag den 10. april kl. 19.30, Kolding Teater

Filmen: "Kvindeliv"

instr. Katrine Borre, 2005

Dansk Kvindesamfunds Krisecenter

Lever du sammen med en voldelig kæreste eller ægtefælle?
Eller kender du én, som du gerne vil hjælpe?

Kontakt:

Dansk Kvindesamfunds Krisecenter

Vodroffsvej 40

2000 Frederiksberg

Tel. 82 51 52 00

Mobil: 29 42 36 72

Det er altid svært at måtte forlade sit hjem på grund af vold eller trusler - fysiske som psykiske - fra sin samlever. De ansatte og frivillige i Huset står derfor altid parat til at støtte dig og dine børn.

Amnesti til voldsudøveren?

Giver Norden og dermed Danmark amnesti til voldsudøveren, når det handler om hustruvold?

*Af Birgit Rasmussen,
leder af krisecentret i Vejle*

Jane Deleuran, tidligere journalist ved Kvinden&Samfundet, refererer i en artikel (Årgang 121/1 2005) under overskriften: "Kvindebevægelsen svigtede voldsramte kvinder" Helle Øbo Petersen (Dialog mod vold) for at have sagt: "Jamen, jeg synes, det er beskæmmende, at kvindebevægelsen har haft 25 år til at råbe politikerne op og kræve professionel hjælp til voldsramte kvinder". Hun fortsætter: "jeg er ikke imponeret, volden og dens tabu fortsatte jo".

Netop hjemvendt fra Nordisk konference i Island, hvor overskriften var: Norden – amnesti for voldsmænd?, giver dette mig i særdeleshed stof til eftertanke.

Det er vigtigt at holde sig for øje, at kvindebevægelsen udsprang af en græsrodsbevægelse for ca. 20 år siden, hvor man bl.a. fandt det for dårligt, at voldsramte kvinder ingen steder havde at gå hen for at få hjælp og beskyttelse til sig selv og deres børn, når volden blev for grov, uudholdelig og nedværdigende, eller når man fandt modet til at bryde mønstret. Langsomt, men sikkert opbyggedes Krisecentre landet over. Alt dette skete gennem frivilliges indsats, og på mange krisecentre var arbejdskraften igennem mange år udelukkende dækket af de frivillige vagter.

Kvindebevægelsen har kæmpet en ihærdig kamp og har således nu opnået en god anerkendelse for indsatsen for de voldsramte kvinder, og der er langsomt kommet en accept fra det offentlige (effekten viste sig i midten af 1990-erne) af, at det er nødvendigt at ansætte et fast personale til at løse opgaven. Dog er det stadig sådan, at de fleste centre stadig kører med hjælp fra det frivillige korps. Somme har sågar fået pålagt den klausul i driftsaftalerne, at vagter SKULLE dækkes af frivillige, og behandling af voldsofre ikke kunne komme på tale i det regi.

Problemet er så bare, hvem gav så disse kvinder, deres børn og for den sags skyld også mændene et tilbud? Det var kommunernes ansvar at tilbyde behandling, men for mig at se har statistikkerne ikke ændret sig i positiv retning.

Det er for letkøbt af Helle Øbo Petersen at skyde med skarpt mod kvindebevægelsen. Hvor var hun f.eks. selv henne igennem de 25 år, hvor alle kræfter blev brugt til at sørge for et trygt og sikkert opholdssted til de af de voldsramte kvinder, der henvendte sig akut eller via sagsbehandler?

Der er gennem de seneste 25 år sket en stor akkumulering af den faglige viden indenfor krisehjælp og voldsof-

re, for ikke at glemme børnenes reaktioner og behov for hjælp. Denne viden søger vi kontinuerligt at udvikle gennem efteruddannelse, og fagligheden er høj på de krisecentre, jeg kender mest til. Det frivillige korps yder en stor indsats på krisecentrene, og det er nødvendigt at huske på, at de fleste samtidig har andre pligter, f.eks. i form af et fuldtidsarbejde, uddannelse el. lign.

Der er mange kvinder, som efter ophold på krisecentre går i gang med at ændre adfærd og søger at bedre forholdene, for sig selv såvel som for børnene. Men det kræver, at vi hele vejen rundt støtter og vejleder (behandler) familien, så der ikke igen opstår episoder med vold. Handlemønstre skal ændres, og der skal opbygges et tillidsforhold til kvinden, således at hun kan tro på, at der er hjælp at hente.

Desværre er det sådan, at der stadig i dag i vores samfund er mange myter, som skal manes i jorden. Og vi, der arbejder med voldens natur og søger at ændre dens virkninger, bør alle afholde os fra at nedgøre hinanden. Det er for småligt. Vold i familien og i parforhold er et samfundsmæssigt problem og bør tackles som sådan – politisk og fagligt.

Var krisecentrene så heldige også at komme på finansloven og dermed

kunne ansætte fuldt fagligt personale til at løse opgaverne, ja så kunne vi nå langt længere. Men ønsker vi det? Fra politisk hold er signalerne klare. Man ønsker at befordre den frivillige indsats, men er det godt nok? Skal der mere til?

Hvorfor denne skævhed? Etablering af behandlingscentre for voldsudøveren, men fastholdelse af krisecentrenes status, som den er i dag, hvor en meget stor del af arbejdet dækkes af frivillige.

Er det sådan, at Voldsudøveren stadig går fri i Danmark – får han amnesti? Og er det stadig holdningen, at det er kvindens egen skyld, - hun kan jo bare gå sin vej? Er kvinden (og børnene) stadig i dagens Danmark mandens ejendom?

For mig at se har vi et samfundsmæssigt problem her, altså en opgave for politikerne. Volden er alles problem. Det er vigtigt at bryde tavsheden og bearbejde holdninger, således at vi fremover ikke skal opleve alle disse ulykkelige situationer mellem mand og kvinde.

Krisecentrene i Vejle amt har opbygget en stor praksisviden. Arbejdet udspringer af græsrodsbevægelsen, men i dag har vi en kombination af fagligt ansat personale og en velfungerende gruppe af frivillige vagter, som hjælper og støtter.

Arbejdsopgaverne er mange på et krisecenter: der sker en udredning af kvinden og børnenes problemstilling og situation. Dette koordineres med f.eks. sagsbehandler, skadestue, politi, egen læge, daginstitution mv. Vi gennemfører støttende samtaler,

laver mange observationer, og på forespørgsel kan man anmode krisecentrene om en erklæring/vurdering af kvindens totale situation til hjælp for det videre forløb. Vi yder efterværn, i den grad der er ressourcer til det, men med kun 6,75 fastansatte

personaler til at køre en døgninstitution med en akutfunktion, må det vist siges at være helt godt klaret. Jeg gad godt se andre institutioner stille op til den samme normering.

Modelfoto

Den kønnede magt

Af Edith Hansen, cand. scient.soc.

Der er mange vinkler og perspektiver, der står i kø i denne roman. Jeg vil koncentrere mig om den kønnede magt i min anmeldelse af Hanne-Vibeke Holsts roman Kongemordet.

Det var med stor spænding jeg gav mig til at læse romanen. Mange ting havde skærpet min interesse. Bl.a. et interview på DR1 og en opringning fra en journalist, der skulle interviewe forfatteren. Han ville gerne vide, om den historie, romanen fortalte, kunne være rigtig, og om det var ligeså almindeligt at møde vold mod kvinder hos samfundsgrupper med høj status, som det var blandt grupper med lav status. Jeg måtte bekræfte, at volden finder sted på alle niveauer af den samfundsmæssige rangstige, og at vi ofte bliver forskrækkede og forundrede, når vi erfarer den. Det fører ofte til benægtelse, bortforklaringer eller bagatellisering af de kendsgerninger, vi burde se i øjnene.

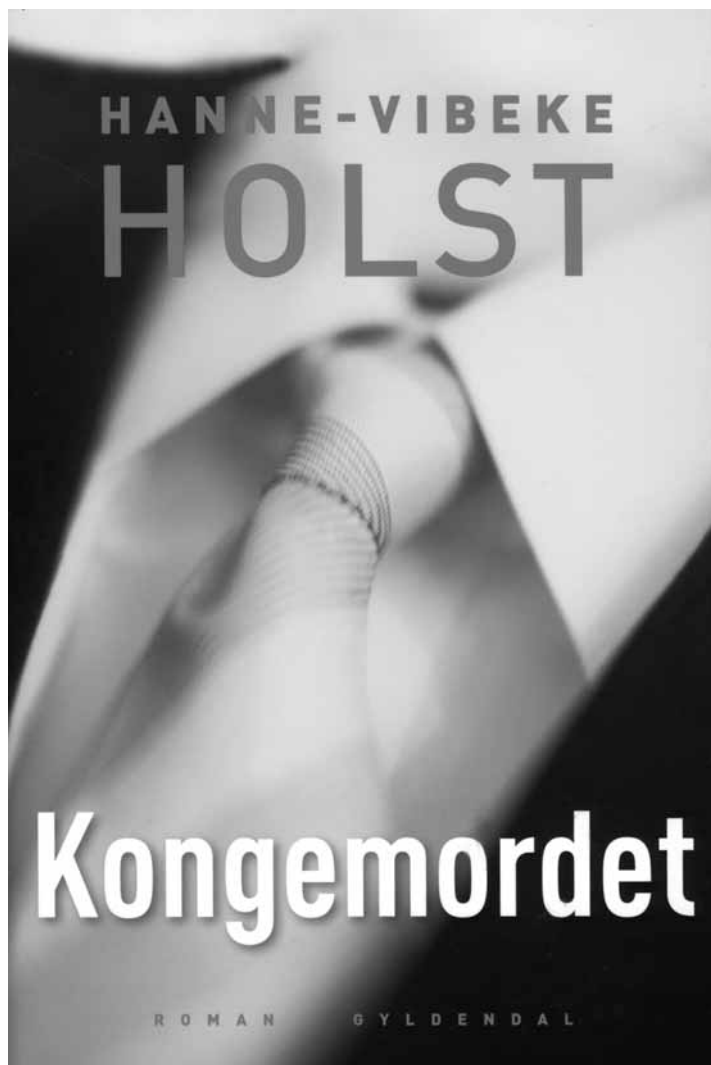
Hanne-Vibeke Holsts nye roman er et velskrevet indlæg i debatten om den kønnede magt. Et tema som folder sig ud fra mange vinkler i bogen. Et er forholdet mellem mænd, som befinder sig i den politiske top, et andet er vold i parforholdet. Et tredje er magten mellem en midaldrende dansk mand nær den politiske og uddannelsesmæssige tinde og en ung stude-

rende kvinde af anden etnisk herkomst, der ansættes som studentermedhjælper på en af samfundets magthøjborges - Folketinget. Der er flere temaer, men af hensyn til de læsere, som ikke har læst bogen endnu, vil jeg ikke røbe mere.

Romanen får sat ord på og afslører det magtmisbrug og de overgreb, som finder sted indenfor privatlivets

fred uanset socialt lag. Herved italesættes tabuer og bliver synlige. Man bliver tvunget til at reflektere og til at tage stilling. Bogen inddrager også andre former for menneskelige relationer, f.eks. den unge kærlighed og forældre – børn.

Romanen er en medrivende og empatisk beretning om den vold, som Linda Lykke Jacobsen har været og er

udsat for gennem sit tredive år lange ægteskab med fhv. finansminister Gert Jacobsen.

Bogen er en skildring af Lindas liv og hendes kamp for at overleve den vold, som holder hende i et jerngreb, og som ændrer hendes identitet og personlighed. Hver eneste dag må hun forholde sig til ægteemandens ønsker og luner, som er fuldstændig uigenneskuelige. Det eneste sikre er, at ligegyldigt hvad hun vælger, så er det forkert og udløser hans raseri, grov vold, seksuelle overgreb og gennemført nedgøring. Han veksler mellem at vise hende omsorg og foragt. Linda forvirres og føler kaos.

Volden og voldsmanden Gert isolerer Linda, der kun har enkelte personer, hun tror kan hjælpe. Hun svigtes af dem, fordi de ikke tør spørge til det, de fornemmer og ser i forholdet mellem Linda og Gert. På den måde pålægges Linda skammen og skylden, og Gert klarer frisag. Han slipper for at vedkende sig volden og tage ansvar for sine handlinger.

Gennem hele ægteskabet er Linda en overlever. Det lykkes hende til sidst at gå fra hjemmet og ægteskabet. Hun flytter på krisecenter og mødes med forståelse, hvilket medvirker til, at hun får kontakt med sig selv og den Linda, hun var inden mødet med Gert.

Historien er særdeles virkelig, og indsigten i den kønnede volds væsen er autentisk og meget genkendelig for de kvinder, som har oplevet den eller har været tæt på den i arbejdet på krisecentre og andre steder. Magtperspektivet uden skelen til social status som forståelsesramme er provokerende og er ikke særlig

udbredt i Danmark. Det er det i langt højere grad i det øvrige Skandinavien, i EU osv. Bogen kan på den måde være med til at øge den nationale indsigt i den kønnede volds problem og kan være med til at problematisere, at ændre og forstærke den offentlige indsats, hvor behandling af den voldelige mand synes at være den højest prioriterede løsning. Dette til trods for, at der findes viden om, at nogle mænd er uden for terapeutisk rækkevidde.

Romanen kan styrke det civile samfunds mod til at turde spørge, til at se volden i øjnene og til at hjælpe de mange overlever, som stadig tier med de oplevelser, de har eller har haft i parforholdet.

Og vigtigst er:

- at fastholde at overgreb og vold mod kvinder er en kriminell handling, som samfundet har en forpligtelse til at retsforfølge
- at samfundet har en forpligtelse til og et ansvar for at støtte voldsudsatte kvinder til at leve et frit liv, hvor de uden frygt kan deltage i samfundet med dets mange muligheder
- at samfundet uddanner offentlige ansatte til at kunne håndtere overgreb og vold mod kvinder og børn
- at samfundet arbejder med forebyggelse af overgreb og vold på mange niveauer, således at kvinder kan leve uden vold eller trusler om vold og seksuel undertrykkelse.

Romanen er særdeles spændende. Det er næsten umuligt at lægge den fra sig. De mange aspekter i fortællingen forenes til en meget intens oplevelse. Her er en bog, der fanger og provokerer os til at tage stilling. Bogen kan give stof til mange diskussioner af menneskers indbyrdes forhold, men i høj grad også af de struk-

turelle og kulturelle faktorer, som har betydning for samfundet og individets muligheder.

"Kongemordet"

forfatter Hanne-Vibeke Holst

Gyldendal, 2005

490 sider, kr. 299

Edith Hansen er cand. scient. soc., projektkoordinator for Dansk Kvindesamfunds Krisecenter og medlem af Dansk Kvindesamfunds Styrelse. Edith Hansen har arbejdet med overgreb på kvinder de sidste 20 år, i krisecenterarbejde og opfølgende arbejde for voldsudsatte- og true- de kvinder, i empiriske undersøgelser og teoretiske udredninger og i politisk arbejde.

På Tværs af Grænser er en film om tvangs- og arrangerede ægteskaber, produceret af Esther Heller

På Tværs af Grænser handler om forhold vedrørende tvangsægteskaber og arrangerede ægteskaber i Danmark og Norge. Forhold i England inddrages i nogen grad.

Formålet er generelt at fremme forståelsen for problemfeltet, og specifikt at belyse de etniske unges og deres forældres situation og behov.

Filmen lader en række udvalgte personer fra disse lande illustrere en række komplekse problemstillinger, som kan siges at udspringe af konflikter mellem forskellige generationer.

Gennem samtaler med disse personer giver På Tværs af Grænser et indblik i relevante temaer vedrørende denne praksis: traditionen/konflikter/integration/visioner.

Til filmen er produceret et inspirationshæfte. Det samlede materiale henvender sig til fagpersoner, som i kraft af deres arbejde beskæftiger sig med situationer, der vedrører forhold mellem generationer blandt etniske minoriteter, f.eks. sagsbehandlere, politifolk, jurister, pædagoger, psykologer ol.

Materialet kan desuden anvendes i forbindelse med temaarbejde i skolesystemets ældste klasser, samt den generelle folkeoplysende virksomhed.

Film og inspirationshæfte kan rekvireres ved henvendelse til Heller Film, heller@hellertv.dk

Filmen er udgivet med støtte fra Barne- og Familiedepartementet, Norge, Oak Foundation, Danmark, Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration, Danmark.

Dansk Kvindesamfund
Niels Hemmingsensgade 10, 3 sal
1153 København K

Returneres ved varig adresseændring

Modtager
Adresse
Postnr. og by

LEDER

Angreb på retten til fri abort

Her i starten af det nye år oplever vi igen angreb på retten til fri abort. Foreningen Retten til Liv har overfor unge piger indledt en skræmmekampagne, hvor foreningen viser pigerne billeder af iturevne fostre og i øvrigt sammenligner det at benytte sig af retten til abort med nazisternes menneskeudryddelser.

Det er ikke fair overfor de unge at skræmme dem på den måde.

Og hvad er alternativet? - Hvis vi skruer tiden tilbage til før 1973 (loven om retten til fri abort blev vedtaget i juni 1973), ved vi kun alt for godt, hvad alternativet var. Illegale aborter blev udført af kvaksalvere, der i køkkener eller baglokaler foretog helt ukontrollerede indgreb, der førte til abort – og desværre også efterfølgende ofte førte til meget alvorlige bivirkninger hos de unge kvinder.

I Dansk Kvindesamfund er retten til fri abort en fundamental del af ligestillingspolitikken.

Hvorfor er det så vigtigt at få standset angrebene på den fri abort?

Vi skal fastholde kriteriet om kvinders ret til at bestemme over egen krop. Det er et meget væsentligt kriterium for, at kvinder kan sikres uafhængighed i forhold til manden. Med andre ord er det en forudsætning for, at kvinder på lige fod med mænd kan planlægge deres liv.

Vi skal også fastholde, at kvinder har ret til at dyrke sex, uden at risikoen for uønsket graviditet hænger over dem.

Det må være på sin plads her at gøre opmærksom på, at danske kvinder forvalter abortretten fornuftigt og ikke vælger aborter på må og få. I de første år efter lovens vedtagelse var der ca. 28.000 aborter om året, nu er der ca. 14.000.

Abortmodstanderne henter meget inspiration i USA, hvor magtfulde organisationer kæmper en indædt kamp mod abort og abortlæger. Aktuelt er også retten til prævention blevet angrebet. Disse middelalderlige holdninger skal stoppes, inden de når vore breddegrader.

Retten til fri abort er en ret, der er svær at bruge – men endnu sværere at undvære.

Godt nytår

Karen Hallberg
Landsforkvinde,
Dansk Kvindesamfund

